

N:o 64.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående inköp af de enskilda telefonanläggningarna i Stockholm med omnejd; gifven Stockholms slott den 21 mars 1902.

Med åberopande af bilagda utdrag af protokollen öfver civilärenden för den 31 sistlidna januari och för denna dag, vill Kongl. Maj:t härigenom föreslå Riksdagen

att — med godkännande af ett mellan telegrafstyrelsen samt styrelserna för Stockholms allmänna telefonaktiebolag och Stockholms Bell telefonaktiebolag den 28 december 1901 träffadt aftal angående öfverlåtelse till telegrafverket af bolagens samtliga telefonanläggningar i Stockholm med omnejd m. m., med en i statsrådsprotokollet för denna dag omförmäld rättelse — bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen det penningebelopp, som erfordras för köpeskillingens erläggande enligt nämnda öfverlåtelseaftal, såsom lån på de i sistnämnda statsrådsprotokoll omförmälda vilkor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

E. von Krusenstjerna.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 31
januari 1902.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre VON OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: herr VON KRUSENSTJERNA,
 grefve WACHTMEISTER,
 CLAËSON,
 CRUSEBJÖRN,
 ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 HAMMARSKJÖLD och
 WESTRING.

Departementschefen, statsrådet herr von Krusenstjerna anförde vidare:

Uti underdånig skrifvelse den 28 december nästlidna år har telegrafstyrelsen gjort framställning om, bland annat, godkännande af ett samma dag upprättadt, vid skrifvelsen fogadt aftal mellan telegrafstyrelsen, å ena sidan, samt styrelserna för Stockholms allmänna telefonaktiebolag och Stockholms Bell telefonaktiebolag, å andra sidan, angående öfverlåtelse till telegrafverket af bolagens samtliga telefonanläggningar i hufvudstaden med omnejd m. m.

Telegrafstyrelsens skrifvelse, för hvilkens innehåll jag i det följande skall lemna redogörelse, torde böra (såsom bilaga 1) fogas vid detta protokoll.

Öfverlåtelseaftalet, hvilket finnes ordagrant intaget i bilaga 2 vid detta protokoll, sid. 46—50, innehåller följande bestämmelser:

1:o. Bolagen försälja till telegrafverket samtliga sina telefonanläggningar i Stockholm med omnejd att af telegrafverket tillträdas och öfvertagas den 1 december 1902. Derjemte försäljer Stockholms allmänna telefonaktiebolag till telegrafverket fastigheterna n:ris 13 och 14 i kvarteret Åskslaget med adressnummer 28 och 30 vid Malmskilnads-gatan samt 25 och 27 vid Norra Smedjegatan i Jakobs församling att af telegrafverket tillträdas den 1 januari 1903.

2:o. Köpeskillingen för telefonnäten, sådana de befunnos vid början af år 1901, beräknas, enligt närmare specifikation i kontraktet, sålunda:

A. näten i Stockholm med alla ledningar, dubbeltrådiga af koppar- eller fosforbronstråd	kronor	8,571,680: —
B. landsnätet	»	2,068,903: —
		tillsammans kronor 10,640,583: —

För den utvidgning, telefonanläggningarna vid tillträdestiden vunnit efter början af år 1901, utgår betalning efter angifna grunder. Likaledes ersättes särskildt hvad Stockholms allmänna telefonaktiebolag visar sig hafva under samma tid utgifvit för den nya centralstationens färdigställande.

Utan särskild ersättning öfverlemnas till telegrafverket äfven hvad af bolagens kabelcementtrummor och kabelrör, med en sträcklängd af cirka 20,400 meter och en piplängd af cirka 340,000 meter, ännu ej tagits i bruk, äfvensom alla luftreservledningarna och nedledningarna, vidare alla föreningsledningarna mellan de olika stationerna i Stockholm, motsvarande en dubbeltrådig längd af cirka 1,800 kilometer, alla föreningsbord (12 multipelbord med automatiska afkopplings signaler) samt reserver i stationerna äfvensom landsliniestationen i Stockholm med 9 vaxelbord, likasom all annan till näten hörande egendom, som ej i kontraktet särskildt upptagits.

3:o. Köpeskillingen för fastigheterna utgör 954,477 kronor jemte hvad bolaget visar sig hafva efter ingången af år 1901 kontant utbetalt för fullbordande af åbyggnaden på desamma.

Stockholms allmänna telefonaktiebolag, såsom egare till fastigheten n:ris 11 och 12 i kvarteret Åskslaget, medgifver den nye egaren till

egendomen n:ris 13 och 14 att äfven för framtiden begagna nuvarande fönsterrätt mot egendomen n:ris 11 och 12 samt att för denna servitutsrätt erhålla inteckning i sistnämnda fastighet.

Öfriga punkter i aftalet äro af följande lydelse:

4:o. Sådan materiel, som säljarne vid tillträdestiden inköpt eller kontraherat, men som vid samma tid ännu ej användts för anläggningarne, öfvertages till inköpspris.

5:o. Säljarne tillhöriga möbler och inventarier för telefonaffären lösas af telegrafverket efter värdering.

6:o. Alla af någotdera bolaget nu anställda tjenstemän samt andra biträden för anläggningarne eller deras drift, med undantag af öfveringenjören hos allmänna bolaget samt bolagens styrelsemedlemmar och revisorer, anses från början af år 1903 anstälde hos rikstelefonen med rätt att, så länge de till telegrafstyrelsens belåtenhet fullgöra sina åligganden, åtnjuta samma löneförmåner, som nu tillkomma dem; och skall härvid den del af aflöningen, hvilken utgår som tantième eller annat särskildt arvode, utgå med samma belopp som för år 1900.

7:o. Kontrakt, som under år 1902 tecknas angående abonnement hos rikstelefon eller någotdera bolaget, skall upprättas på sådant sätt, att detsamma blifver gällande endast till slutet af år 1902.

8:o. Alla de någotdera bolaget åliggande skyldigheter enligt upprättade abonnementskontrakt eller enligt aftal om rätt till fäste för telefonledningar eller eljest angående telefondriften öfvertagas från början af år 1903 af telegrafverket, som deremot från samma tid tillgodonjuter alla de rättigheter, hvilka enligt samma kontrakt eller aftal tillkomma bolagen eller något af dem.

9:o. Nuvarande samtrafikskontrakt mellan telegrafstyrelsen och bolagen skola fortfarande gälla till utgången af år 1902.

10:o. Det åligger bolagen att från tillträdesdagen den 1 december 1902 till utgången af samma år på sin bekostnad ombesörja telefondriften i bolagens nät samt att underhålla dem mot rätt att behålla alla å samma månad belöpande inkomster från näten. I följd häraf skall betalningen för de sålda näten likasom för fastigheterna erläggas den 31 december 1902, före hvilken dag det åligger säljaren att hafva till telegrafstyrelsen öfverlemnad behöriga åtkomsthändingar rörande fastigheterna.

11:o. Bolagens styrelser skola ofördröjligen underställa detta kontrakt bolagens pröfning, och är kontraktet att anses såsom förfallet, derest det ej godkännes af båda bolagen senast den 31 januari 1902.

12:o. Detta kontrakt skall jemväl anses vara förfallet, derest ej

Kongl. Maj:t senast den 15 februari 1902 för sin del biträder detsamma, eller derest ej 1902 års Riksdag gillar kontraktet.

13:o. För den händelse att detta kontrakt skulle af anledning, som angifves i punkt 11:o eller punkt 12:o, förfalla, skall nu gällande samtrafikskontrakt mellan telegrafstyrelsen och bolagen gälla till den 1 juni 1902.

Jag tillåter mig erinra att, såsom en första åtgärd i anledning af telegrafstyrelsens framställning, Eders Kongl. Maj:t den 4 innevarande månad uppdrog åt filosofie doktorn C. C. P. Herslow, telegrafdirektören J. S. Rasmussen i Kristiania och telegrafdirektören N. R. Meyer i Köpenhamn att i egenskap af sakkunnige afgifva utlåtande angående det ifrågasatta inköpet för statens räkning af nämnda bolags telefonnät. Dessa sakkunnige hafva den 22 innevarande januari afgifvit yttrande i ärendet; och torde jemväl detta yttrande böra (såsom bilaga 2) bifogas protokollet öfver detta ärende.

Det i kontraktet afsedda aftalet rörande samtrafik med Stockholms allmänna telefonaktiebolag af den 17 maj 1890 med tillägg den 6 juni samma år torde böra (såsom bilaga 3) i afskrift biläggas detta protokoll. Aftalet med Stockholms Bell telefonaktiebolag af den 4 juni 1890 är af väsentligen lika innehåll som nyssnämnda kontrakt af den 17 maj 1890, med tillägg af bestämmelse derom att, derest mellan telegrafstyrelsen och Stockholms allmänna telefonaktiebolag skulle träffas aftal, hvarigenom nedsättning eller eftergift skedde i de vilkor, som för samtrafiken funnes i kontraktet den 17 maj 1890 stadgade, tillförsäkrades Stockholms Bell telefonaktiebolag enahanda nedsättning eller eftergift. Det kontrakt af den 13 februari 1891 mellan telegrafstyrelsen och Stockholms allmänna telefonaktiebolag, hvarigenom samtrafiksaftalet den 17 maj 1890 i vissa afseenden ändrades, torde böra (såsom bilaga 4) i erforderliga delar biläggas protokollet. Likaledes torde vid protokollet (såsom bilaga 5) böra fogas en afskrift af den nådiga resolution den 1 maj 1891, hvarigenom Stockholms allmänna telefonaktiebolag tillförsäkrats vissa rättigheter i fråga om telefonledningars framdragande inom visst område närmast Stockholm.

Efter uppsägning från telegrafstyrelsens sida till upphörande med utgången af juni 1901 hafva omförmälda samtrafikskontrakt prolongerats först till utgången af nämnda år och derefter, enligt det nu underställda aftalet, tills detsamma kommer till tillämpning eller, om aftalet förfaller, till den 1 nästkommande juni.

Telegrafstyrelsen har i sin skrifvelse (bil. 1 sid. 30—32) redogjort

för anledningen till sin åtgärd att begagna sig af rätten till uppsägning af samtrafiksaftalen. Hufvudanledningen vore den, att dessa 10 år gamla kontrakt icke kunde anses motsvara de förändrade förhållandena inom telefonväsendet. Sedan telegrafverkets abonnentantal stigit från knappt 3,800 vid 1890 års ingång till nära 50,000 år 1901, och rikstelefonen numera bildade ett sammanhängande, hela riket omfattande nät, som särskildt i Stockholm med omnejd omfattade öfver 11,000 apparater, måste rikstelefonen numera intaga en helt annan ställning till de enskilda telefonnäten i Stockholm än vid tiden för samtrafiks-kontraktens afslutande. Det vore också endast på grund af de vilkor, Stockholms stadsfullmäktige uppställt för tillstånd till kabeltrummors nedläggande i gatorna, som telegrafstyrelsen underkastat sig ett tioårigt samtrafiksafstal. Det ursprungliga kontraktet hade innehållit allenast en ömsesidig rätt till 12 månaders uppsägning. Då tiden framskridit så långt, att uppsägning blifvit möjlig, hade telegrafstyrelsen ansett det såsom en skyldighet att söka ordna trafikförhållandena så, att såväl allmänhetens bästa kunde mer än dittills tillgodoses som ock statens egen verksamhet inom ifrågavarande område lugnt och enhetligt utvecklas.

Förutom det i mån af rikstelefonens tillväxt allt mera otillfredsställande tillståndet med tre olika telefonnät inom hufvudstaden samt dubbla nät i dess omgifningar jemte de kringliggande städerna Upsala, Norrtelge, Vaxholm, Södertelge, Trosa, Mariefred, Strengnäs och Enköping, hade såsom anledning till uppsägningen jemväl förelegat hänsynen till de för telegrafverket ogynnsamma bestämmelserna i 1891 års tilläggskontrakt, hvilket skulle hafva lika lång giltighetstid som hufvudkontraktet. Enligt tilläggskontraktet ålåge det telegrafverket att hålla särskilda interurbanledningar för samtal utan samtrafiksafgift mellan allmänna bolagets abonnenter i Stockholm samt rikstelefonabonnenterna i Norrköping, Nyköping och Vesterås. För samtal å dessa ledningar skulle bolaget åtnjuta uppbördsp provision från telegrafverket af 6 öre för hvarje samtal från abonnent hos bolaget. Slutligen hade genom tilläggskontraktet den i hufvudkontraktet till 20 öre bestämda samtrafiksafgiften för interurbana samtal nedsatts till 10 öre.

Jag torde härvid böra fästa uppmärksamheten derå, att 1891 års tilläggskontrakt i hufvudsak var ett kontrakt om inköp för telegrafverkets räkning af allmänna bolagets telefonnät i Jönköping och Söderhamn m. fl. orter, och att omförmälda särskilda bestämmelser följaktligen äro att betrakta som en art af köpeskilling, med hvars erläggande telegrafverket ju icke skäligen kan anses böra utan vidare fortsätta efter den i köpekontraktet stipulerade tiden.

Efter redogörelse (bil. 1 sid. 32) för de efter uppsägningen förda underhandlingarna om fortsatt samtrafik, dervid telegrafstyrelsen föreslagit öfvergångsavgiftens bortfallande men bolagen hållit på öfvergångsavgiftens bibehållande inom stockholmsområdet och dess borttagande endast beträffande de interurbana linierna till platser utom detta område, och efter angifvande af den naturliga anledningen dertill att telegrafstyrelsen icke kunnat ingå på detta för rikstelefonen särdeles ogynnsamma förslag, har telegrafstyrelsen (sid. 33) framhållit, att styrelsen under gifna förhållanden icke hade mer än två alternativ att välja emellan, nemligen att antingen låta all samtrafik afbrytas eller ock söka åt statsverket förvärfva de enskilda bolagens telefontät, i likhet med hvad i rikets öfriga delar egt rum. Om ock olägenheterna af ett fullständigt afbrytande af samtrafiken till stor del endast vore af öfvergående natur, nemligen till dess de abonnenter i privatnäten, som icke kunde undvara förbindelse med rikstelefontätet, hunnit skaffa sig inträde i sistnämnda nät, och ehuru rikstelefonens ställning ingalunda skulle försvagas genom den antydda åtgärden, hade det dock synts telegrafstyrelsen, som om denna utväg borde endast i fall af nödtvång anlitas.

Så mycket starkare skäl talade deremot för att staten öfvertog de enskilda näten.

Dessa skäl vore till en början af *administrativ* art. Endast om landets hela telefonverksamhet lades i statens hand, kunde det ordnande af landets telefonväsen, som icke längre borde undanskjutas, ega rum.

Det vore icke blott önskvärdt utan rent af nödvändigt att staten, som ensam ordnade posten och telegrafan i likartade former öfver hela landet, äfven ensam ordnade telefonförhållandena, hvilka ju i sjelfva verket ej vore annat än en viss gren af telegrafverksamheten i dess helhet.

Så länge statens telefoninstitution i sjelfva brännpunkten af landet utsattes för konkurrens af liknande enskilda affärsföretag, hvilkas intressen naturligt nog ginge ut på att efter förmåga inkräkta på statens egen telefonverksamhet, kunde man icke vinna den likformighet och den ordning, utan hvilka telefonväsendets fördelar såsom kommunikationsmedel icke kunde allmänt tillgodogöras.

Ur *statsekonomisk* synpunkt har telegrafstyrelsen anført (bil. 1 sid. 34), att genom medgifvande af enskild konkurrens å de ekonomiskt tacksammaste platserna försvårades möjligheten för staten att erhålla valuta för det åt rikstelefonen lemnade kraftiga stödet i form af anslag och lån till stora belopp. Till stöd för sin uppfattning i denna del har

telegrafstyrelsen åberopat analoga fall inom statsadministrationen och jemväl från Stockholms stad.

Beträffande den mera *privatekonomiska* synpunkten har telegrafstyrelsen framhållit, hurusom det vore allmänhetens naturliga intresse att af telefonen betjenas så billigt och bekvämt som möjligt oberoende af den enskilda företagsamhetens af vinstutdelningens storlek påverkade åtgöranden. I båda hänseendena — billighetens och bekvämlighetens — vore telefonväsendets sammanförande i ett enda, staten tillhörigt nät att föredraga.

Telegrafstyrelsen påpekar vidare (sid. 35) de betydande svårigheterna i tekniskt och konstruktivt hänseende af dubbla nät och dubbla stationer — ett åttiotal — inom ett och samma begränsade område.

Såsom invändningar mot lämpligheten af inköpet af de enskilda telefonnäten har telegrafstyrelsen (sid. 38, 39) upptagit det ofta hörda påståendet, att olägenheter lätt kunde tänkas uppstå genom upphörandet af konkurrensen, och den i sammanhang med konkurrensfrågan uttalade farhågan att, derest rikstelefonens och de enskilda näten komme under en förvaltning, de nuvarande låga riksabonnementsprisen skulle höjas.

I konkurrensfrågan har telegrafstyrelsen till en början anfört följande:

»Det kan ej förnekas, att konkurrensen på telefonens område inom vissa gränser och på sin tid haft sin betydelse genom de utvecklingssträfvanden, som all täfning framtvingar. Men den tiden är nu öfver och det berättigade syfte, konkurrensen så uppfattad eftersträfvat, är nu nådt. Sedan numera abonnementsavgifterna sjunkit så lågt, som en rationel telefondrift medgifver, kan konkurrensen ur ekonomisk synpunkt icke hafva något mera att uträtta, utan måste, om den fortsättes, verka till skada, såsom ock skett. Som den äfven numera synes hufvudsakligen gå ut på att med användande af alla till buds stående medel skaffa nya och behålla gamla abonnenter, kan man icke ens kalla denna äflan för konkurrens. Att någon verklig konkurrens ej heller numera finnes, framgår äfven oförtydbart deraf, att allmänna bolaget ännu kan bibehålla samma abonnementsavgift, 100 kronor, som bestämdes för 18 år sedan, ehuru telegrafverket redan i sju års tid lemnat abonnement med direkt tillträde till hela rikstelefonnätet för en till hälften nedsatt avgift. Detta är ju också ett praktiskt bevis på riktigheten af hvad förut påpekats, att det är det största nätet på platsen, som blir bestämmande.»

Vidare har telegrafstyrelsen framhållit att någon konkurrens i tek-

niskt eller administrativt afseende ej ens kunde sägas hafva någonsin förekommit, såsom ömsesidigt eggande till telefonväsendets utveckling. De viktigaste förbättringar, som tillkommit, sedan telegrafverket börjat i någon afsevärd utsträckning upptaga telefonverksamhet, hade nemligen genomförts af telegrafverket. Efter att hafva med anförda exempel styrkt sitt uttalande härom och efter påvisande, att telegrafstyrelsen varit förgångsmän i afseende på införandet af jemväl mindre betydande förbättringar inom telefontekniken, sammanfattar telegrafstyrelsen sina uttalanden i konkurrensfrågan på följande sätt:

»När alltså ekonomisk konkurrens numera icke existerar och någon teknisk i sjelfva verket aldrig funnits till, synes det som skulle den ofta upprepade hänvisningen till konkurrensens nödvändighet endast vara ett kritiklöst upprepadt slagord, såvida den ej har sin grund i den oberättigade men för en viss del af allmänheten kännetecknande obenägenheten att tilltro statens embetsverk vilja och förmåga att, utan yttre sporningar, af egen pligtmedvetenhet och intresse arbeta på en sund och tidsenlig utveckling af den verksamhet dem anförtrotts.»

Beträffande den förmenta faran för höjning af abonnementsavgifterna finner telegrafstyrelsen, att icke heller dervidlag konkurrensens till- eller frånvaro kunde ega någon betydelse, då det gälde ett statens embetsverk, som i olikhet med den enskilda affärsverksamheten icke behöfde i första rummet hafva blicken riktad på förvärfvandet af största möjliga årsinkomst. För egen del hade telegrafstyrelsen, som hittills successive period för period sänkt abonnementsbeloppen öfver hela landet, icke hyst någon afsigt att vid uniformerande af hela nätet åter höja dessa afgifter. Dertill komme att det icke vore telegrafstyrelsen, som komme att i sista hand bestämma abonnementsavgifternas belopp.

Uti sin ifrågavarande skrifvelse har telegrafstyrelsen ytterligare anført, att tidpunkten för statens öfvertagande af de enskilda telefonnäten synnerligen lämpligt sammanföle med rikstelefonens ställande under Riksdagens omedelbara kontroll genom den föreslagna omregleringen af hela telegrafverket och den hittills på extra stat uppförda telefonpersonalens inordnande såsom ordinarie under verket i dess helhet. Men när rikstelefonnätet således skulle ställas under statsmagternas närmare inseende för dess enhetliga ordnande, borde det, enligt styrelsens öfvertygelse, vara Sveriges *hela* telefontät, som öfverlemnades.

I den tanken att bättre lösning af uppgörelsen med de enskilda bolagen icke funnes än att, om bolagen sjelfva, såsom vore att vänta, funne med sin fördel förenligt att för skäligt pris öfverlåta sina nät till sta-

ten, genom ett sådant köp samla *allas* intressen — statens, allmänhetens och äfven bolagens — på en sida, hade telegrafstyrelsen, efter erhållet medgifvande, inledt förberedande underhandlingar med bolagens verkställande direktör. Redan från början ställande sig gynnsam mot styrelsens förslag om öfvertagande af privatnäten, hade denne öfverlemnadt ett i samråd med bolagens styrelser affattadt definitivt anbud å de pris, efter hvilka en försäljning af näten skulle kunna föreslås bolagen. Med ledning af detta anbud, efter det några jemkningar enligt styrelsens önskningsar deri vidtagits, hade det nu underställda köpekontraktet upprättats.

Efter utredning (sid. 40—43) rörande köpeaftalets ekonomiska sidor, till hvilken utredning jag torde få återkomma i sammanhang med redogörelse för de sakkunniges yttrande, har telegrafstyrelsen i fråga om köpeskillingsanskaffande anført följande:

De för köpeskillingsanslagande nödvändiga medlen hade telegrafstyrelsen tänkt sig kunna erhålla genom lån, anvisadt af Riksdagen, såsom förut medgifvits för förvärfvandet af öfriga enskilda telefontät i landet, der telegrafverkets egna öfverskottsmedel icke varit för behöfvat tillräckliga. Ehuru i detta fall beloppet vore jemförelsevis ganska betydligt, hade telegrafstyrelsen dock så mycket mindre tvekat att sätta i fråga köpesummans uppbringande i denna form, som, efter hvad telegrafstyrelsen visat, de till inköp föreslagna näten kunde i statens egna gifva en afkastning, som genast skulle lemna medel till både ränta och amortering å köpesumman, och som med den stegring i trafiken, hvilken efter hittills vunnit otvetydig erfarenhet vore att emotse, förvisso skulle komma att än ytterligare växa.

På grund af hvad telegrafstyrelsen sålunda anført har styrelsen hemställt, att Eders Kongl. Maj:t täcktes

dels godkänna det af telegrafstyrelsen med Stockholms allmänna telefonaktiebolags och Stockholms Bell telefonaktiebolags styrelser afslutade köpekontrakt om de nämnda bolag tillhöriga telefontäten m. m.;

dels ock bereda telegrafstyrelsen utväg att för erläggande af köpeskillingen för nämnda telefontät erhålla lån till erforderligt belopp, att vid den i köpekontraktet uppgifna tid och efter Eders Kongl. Maj:ts pröfning ställas till telegrafstyrelsens förfogande med skyldighet för telegrafverket att derå erlagga ränta och göra afbetalningar, på sätt Eders Kongl. Maj:t kunde finna godt föreskrifva.

De sakkunnige hafva förmält sig hafva granskat köpeaftalet hufvudsakligen från dess finansiella sida och dervid från två särskilda syn-

punkter uppskattat de till inköp föreslagna telefontäten, nemligen dels med hänsyn till priset per abonnentledning och dels med afseende å affärens rentabilitet i statens hand efter det öfverenskomna inköpspriset. I båda fallen hafva de sakkunnige bortsett från inköpet af fastigheten, hvarom de yttrat sig särskildt.

Beträffande *inköpspriset per abonnentledning* hafva de sakkunnige (bil. 2 sid. 52, 53) utredt att, efter förhållandena vid 1901 års ingång, priset per abonnentapparat i bolagens stockholmsnät uppginge till i medeltal 381 kronor, medan rikstelefonens anläggningskostnad i stockholmsnätet belöpte sig till i medeltal 386 kronor per abonnentapparat. För landsbygden och kringliggande städer belöpte sig inköpssumman till 467 kronor per abonnentapparat, medan inom samma område rikstelefonens anläggningskostnader utgjorde 523 kronor per abonnentapparat. Det föreslagna inköpspriset understeg alltså såväl inom Stockholm som i all synnerhet å landsbygden och kringliggande städer hvad motsvarande rikstelefonledningar kostat i anläggning.

Ledningarnes beskaffenhet vore öfver hufvud taget å ömse sidor ungefär lika god. Telegrafstyrelsen har i sin skrifvelse (bil. 1 sid. 41) preciserat detta så, att bolagens ledningar inom Stockholm vore fullt jämförliga med statens och bolagens nät särskildt värdefulla genom det stora antalet reservledningar och det betydliga obegagnade utrymmet i kabeltrummorna, samt att utom staden rikstelefonens ledningar vore något värdefullare än allmänna bolagets. (Bellbolaget har icke några ledningar utom hufvudstaden.)

De sakkunnige hafva förklarat sig anse det kontraherade priset ur nu ifrågavarande synpunkt vara för staten fördelaktigt och hafva till jämförelse meddelat uppgifter (bil. 2 sid. 53, 54) rörande de pris, som betalats, då vissa främmande stater inköpt enskilda telefontät. Sålunda hade år 1895 för ett dubbeltrådigt nät i Wien af mindre god beskaffenhet och med en mycket olämpligt anordnad station betalats omkring 850 kronor per abonnentledning. För öfvertagande af telefontätet i Budapest hade år 1897 bestämts en annuitet af omkring 170 kronor i 20 års tid per abonnentledning. För ett enkeltrådigt, till ombyggnad afsedt nät i Bryssel betalades år 1893 1,439 kronor 71 öre per abonnentledning; i Paris öfvertogs år 1889 ett telefontät för 807 kronor 3 öre per abonnentledning.

Köpesumman för Kristiania telefonanlæg, som af den norska staten nyligen inlösts, motsvarade ett pris af 288 kronor per abonnent, men detta relativt låga pris finge sin förklaring deraf, att dels nätet endast till hälften var dubbeltrådigt, dels nätets utsträckning endast motsvarade

en radie af 20 kilometer, dels ock slutligen bolagets af kommunen meddelade koncession just då upphörde samt staten, som redan tidigare egt monopol på telefonanläggningar mellan kommunerna och enligt en straxt före köpet antagen lag fått monopol äfven på telefonanläggningar inom kommunerna, kunnat med stöd af denna lag exproprieras hela den privata telefonanläggningen i Kristiania efter värdering. Sådan värdering skulle enligt lagen göras af sex gode män, deraf hälften valdes af Stortinget för tre år i sender och hälften utsåges af Konungen för hvarje gång.

De sakkunnige förmåla sig vidare (sid. 55) hafva genomgått ett antal köpekontrakt, enligt hvilka svenska staten förvärfvat enskilda telefontät i landsorten, och hade dervid framgått, att staten för sådana telefontät i allmänhet måst erlägga en köpeskilling, som vore relativt högre, än nu skulle ifrågakomma. Någon exakt jemförelse hade dock icke kunnat göras, enär i de iakttagna fallen köpesumman för näten i sjelfva verket erlagts uteslutande såsom ersättning för öfvertagande af bolagens affär, nästan icke alls såsom likvid för någon erhållen materiel valuta. Ty alla dessa nät hade utan något undantag varit af sådan beskaffenhet, att blott apparaterna kunnat användas och dessa till och med endast delvis, hvaremot såväl stationer som ledningar måst fullständigt ombyggas, och de inköpta ledningarna hade i sig sjelfva icke egt annat än ett skrotvärde till belopp, som motsvarat kostnaderna för deras nedtagande.

Hvad beträffade de nu till inköp föreslagna telefontäten i Stockholm och dess omnejd, hade telegrafdirektörerna Rasmusen och Meyer, för att skaffa sig kännedom om deras tekniska beskaffenhet, besigtigt alla de i Stockholm belägna stationerna, stationen i Upsala och några stationer på landsbygden samt en del af linierna hufvudsakligen i Stockholms omnejd. Såsom resultat deraf kunde de vitsorda, att, såvidt omständigheterna och årstiden gjort det möjligt för dem att bilda sig en uppfattning om ifrågasatt anläggningars beskaffenhet, såväl deras stationer och ledningar som apparaterna m. m. befunnits vara tidsenligt och väl utförda samt för öfrigt hållna i ett fullgodt skick, som icke lemnade rum för anmärkning.

Något, som dessutom enligt de sakkunniges uppfattning betydligt inverkade på bedömandet af det ifrågasatta köpet, vore den omständigheten, att den af Eders Kongl. Maj:t under den 1 maj 1891 allmänna bolaget tillförsäkrade rättigheten att inom 70 kilometers-rayonen utau särskildt tillstånd upprätta telefonförbindelse å kronans mark eller inom området för allmän landsväg m. m. ännu gälde under en tid af nära 40 år med utsigt för bolaget att, så vida ej nätet då af statsverket

efter värdering inlösts, få denna rättighet ytterligare förlängd. Den ställning, som bolaget genom innehafvet af en så betryggande koncession intoge gent emot staten, hade lätteligen kunnat mer än som syntes ha skett inverkat på prissättningen, då det nu alltså gälde en uteslutande på frivillighet grundad försäljning.

I afseende på de ifrågavarande *telefontätens rentabilitet i statens hand* efter det öfverenskomna inköpspriset hade de sakkunnige beräknat densamma för år 1903, det första året staten skulle själf omhänderhafva näten. För sådant ändamål hade de utöfver den i telegrafstyrelsens underdåniga skrifvelse förekommande, på mer afrundade tal baserade förslagsberäkning upprättat en annan (sid. 56—58), grundad på de enskilda bolagens senare afgifna, närmare preciserade utgifter.

Efter utredning, hvartill jag torde få hänvisa, hafva de sakkunnige kommit till följande inkomster och utgifter, som de privata näten under år 1903 borde medföra för telegrafverket, nemligen:

Inkomster:

26,269 abonnenter inom Stockholm			
à 58 kronor	kr.	1,523,602:	—
4,880 abonnenter utom Stockholm			
à 49 kronor	»	239,120:	—
			kr. 1,762,722: —

Utgifter:

26,269 abonnenter inom Stockholm			
à 32,25 kronor	kr.	847,175:	25
4,880 abonnenter utom Stockholm			
à 23,75 kronor	»	115,900:	—
			» 963,075: 25
och uppkomme således ett öfverskott af	kr.	799,646:	75.

Det kapital, hvarå detta öfverskott skulle utgöra afkastningen, vore den köpeskilling, som skulle vid innevarande års slut erläggas. För bestämmande af densamma hade de sakkunnige utgått från den i köpekontraktet upptagna, på förhållandena vid 1901 års början grundade köpesumman, 10,640,583 kronor. Denna summa borde dock minskas med det för 561,4 km. hufvudledningar till 67,368 kronor upptagna belopp, emedan detta enligt af allmänna bolagets verkställande direktör lemnad upplysning blifvit af misstag särskildt uppfördt, ehuru förut inberäknadt under ett par af de öfriga i kontraktet befintliga poster.

Ifrågavarande summa utgjorde således rätteligen 10,573,215 kronor. Med tillägg af de enligt kontraktet tillkommande poster, för hvilka närmare redogörelse lemnats (sid. 57), skulle köpeskillingen för näten den 31 december 1902 utgöra:

telefonnätens värde den 1 januari 1901	kr. 10,573,215: —
nyttillkomna abonnenter	» 1,169,915: —
under år 1901 utlagda abonnentledningar	» 350,000: —
nya centralstationens inredning	» 529,200: —
möbler och inventarier	» 77,000: —
materiel i förråd	» 100,000: —
	<hr/>
	eller tillhopa kronor 12,799,330: —

Öfverskottet, 799,646 kronor 75 öre, motsvarade å detta belopp 6,25 %.

Härvid hafva emellertid de sakkunnige anmärkt att, då driftskostnaderna i Stockholm stälde sig afsevärdt lägre inom rikstelefonnätet än inom de enskilda näten och detta icke berodde på någon skillnad i telefonpersonalens aflöning, borde, i mån som förhållandena hunne utjemnas, öfverskottet blifva högre än enligt beräkningen, der driftskostnaderna vere uppförda med de enskilda bolagens siffror.

Vidare hafva de sakkunnige påpekat, att i den summa, som angåfve de enskilda telefonnätens beräknade värde den 1 januari 1903, upptagits dels 10,500 km. utlagda, men då ännu ej i bruk tagna abonnentledningar med ett värde af 1,050,000 kronor, dels för bruk då ännu icke behöfliga klaffar och bordsinredning för 6,000 linier med ett värde af 90,000 kronor, dels ock 18 multipelbord med fullständigt multipelfält för 16,000 linier med ett värde af 300,000 kronor. Sammanlagda beloppet af dessa poster, 1,440,000 kronor, utgjorde således egentligen ett för blifvande anläggningar förskotteradt kapital, hvars afkastning komme först framtiden till godo. Likaså inginge i nämnda köpesumma ett förråd af materiel till värde af 100,000 kronor.

Bland besparingar i utgifter i anledning af inköpet hafva de sakkunnige, i likhet med telegrafstyrelsen, upptagit minskade nyanläggningskostnader genom det stora antalet reservledningar och obegagnade utrymmen i kabeltrummorna, minskade förvaltningskostnader genom sammanslagningen likasom minskade underhålls- och expeditjonskostnader.

I fråga om den nära till hands liggande tanken att, när staten öfvertagit de enskilda näten, de abonnenter, som hade dubbla apparater, en i rikstelefonnätet och en i något af de enskilda, skulle upphöra med

endera abonnementet, och således den sammanlagda abonnentstammen i någon afsevärd mån minskas, hafva de sakkunnige förmått, att de, för att kunna bedöma hvilken betydelse denna eventuella faktor borde tillmätas vid beräkningen af rentabiliteten, inhemtat närmare upplysningar i frågan och af dessa funnit, att antalet dylika dubbelabbonnenter icke utgjorde mera än 2,885 samt att desses två samtidiga abbonnement oftast afsåge hvartdera olika syften så till vida, att den ena apparaten hufvudsakligen tillgodosåge affärsverksamhetens och interurbantrafikens behof, hvaremot den andra vore beräknad för privatlivets tjänst och lokaltrafiken i öfrigt, hvarför det för flertalet af dessa abonnenter torde blifva alltför obehvämt att, äfven efter samtliga nätens samlande i en hand, afstå från den ena af de båda apparaterna.

De i köpet ingående *fastigheterna* n:ris 13 och 14 i kvarteret Åskslaget vore — anförda de sakkunnige vidare — i köpekontraktet beräknade endast till sitt bokförda värde, hvilket framginge af allmänna bolagets styrelseberättelse för år 1900, der fastigheten n:o 13 upptages till 425,477 kronor 89 öre och fastigheten n:o 14 till 529,000 kronor. Med hänsyn dertill och då särskildt den ena fastigheten af bolaget förvärfvats på en tid, då såväl tomtvärdet som byggnadskostnaderna varit betydligt lägre än för närvarande, torde man kunnat redan på förhand hafva skäl till det antagandet, att priset måste anses vara för staten fördelaktigt. Sakkunnige hade emellertid trott sig böra inhemta en särskildt sakkunnig fackmans omdöme och därför vändt sig till en af hufvudstadens mest framstående byggmästare. Denne hade från ren byggnads- och tomtsynpunkt besigtigat fastigheterna och afgifvit det yttrande, att egendomarne befunnits väl underhållna och i godt stånd samt att den begärda köpeskillingen icke vore för högt tilltagen.

Beträffande dessa i köpet ingående fastigheter har telegrafstyrelsen särskildt omförmått (bil. 1 sid. 43) att, då styrelsen under det senaste årtiondet icke kunnat tillgodose det ständigt växande behofvet af utvidgade tjänstelokaler för såväl styrelsen sjelf som i synnerhet för telegraf- och telefonstationer annorlunda än genom förhyrande af rum i närliggande byggnader, skulle för styrelsen, om nu ifrågasatta köp icke komme till stånd, den tidpunkt ej vara aflägsen, då styrelsen nödgades öfvergifva denna provisoriska nödfallsanordning och förskaffa sig erforderligt utrymme i egen byggnad. Här erbjödes nu i sammanhang med bolagsnätens öfvertagande ett tillfälle att för ett pris, som med hänsyn till nuvarande tomtvärden och byggnadskostnader måste anses vara synnerligen förmånligt, med ens fylla det behof, som icke längre kunde undanskjutas.

Såsom slutresultat af den lemnade utredningen hafva de sakkunnige (bil. 2 sid. 59) uttalat:

att den öfverenskomna köpesumman, beräknad såsom likvid för anläggningskostnaden, angifver ett billigare pris per abonnentapparat än hvad motsvarande rikstelefonanläggningar kostat staten, likaledes billigare än de pris, som i utlandet erlagts vid derstädes af statsverket gjorda inköp af privata telefontät, äfvensom billigare än de pris, hvarför enskilda telefontät i Sverige kunnat tidigare af staten förvärfvas; samt

att samma köpesumma, betraktad såsom ett kapital placeradt i syfte att gifva en tillfredsställande afkastning, måste beräknas redan skola från början lemna en annuitet, tillräcklig till kapitalets fulla förräntning och snabba amortering.

Då nu ett tillfälle erbjödes statsverket att på fullt antagliga villkor förvärfva den enda återstående men synnerligen viktiga länken för att möjliggöra hela det svenska telefonväsendets inordnande under likartade former öfver hela landet, och då den allmänna bolaget beviljade koncession räckte ännu i 40 år, under hvilken tid således ett förvärfvande af dess telefontät endast genom frivilligt aftal kunde åstadkommas, samt all erfarenhet i dylika fall gifve vid handen, att en sådan åtgärd, ju längre man uppsköte den, kräfde så mycket kunnigare offer, när den dock slutligen måste genomföras, hafva de sakkunnige till nådigt bifall förordat telegrafstyrelsens underställda förslag till inköp af de enskilda telefontäten i Stockholm och dess omnejd.

Enligt telegrafstyrelsen tillhandakommet och af nämnda styrelse insändt meddelande hafva de båda bolagen vid bolagsstämmor den 22 i denna månad hvarterdera för sin del godkänt ifrågavarande försäljningsaftal.

Den fråga, som genom telegrafstyrelsens förevarande skrifvelse blifvit underställd Eders Kongl. Maj:ts afgörande, är af största betydelse för det svenska telefonväsendets korta men af en sällsynt kraftig och lyckosam utveckling kända historia. Med en hastighet och framgång, som man på förhand icke kunnat tänka sig, har statens telefontät utbredd sig öfver hela riket dels genom nyanläggningar och dels i afsevärd grad genom inköp af enskilda telefontät och dessas ombyggande för inkorporering i rikstelefontätet. Nu gäller frågan att, sedan alla andra afsevärda telefontät i riket på angifna sätt gått upp i riksnätet, lägga slutstenen för denna del af utvecklingen genom det föreslagna inköpet af de betydande enskilda näten inom hufvudstaden med omnejd, hvarigenom rikstelefontätet i afseende å antalet abonnent-

apparater skulle på en gång ökas med öfver 50 procent, och detta utan att någon ombyggnad af de tillkommande näten skulle behöfvas, då enligt sakkunniges intygande dessa nät äro väsentligen af samma goda beskaffenhet som rikstelefonnätet.

Att det föreslagna inköpet är i ekonomiskt hänseende fördelaktigt för statsverket torde få anses vara ådagalagd genom hvad telegrafstyrelsen anfört och de af Eders Kongl. Maj:t tillkallade sakkunnige intygat. Tager man i betraktande att det under förutsättning af nådigt godkännande ingångna köpeaftalet är från bolagens sida helt och hållet frivilligt utan tryck af något bestående eller väntadt statsmonopol — i motsats till hvad å andra håll egt rum — måste det anses fördelaktigt att erhålla näten för ett pris, som utan tvifvel möjliggör en amortering af köpesumman inom skälig tid, äfven om hänsyn icke tages till alla de besparingar i afseende å blifvande nyanläggningar inom stockholmsområdet och i kostnaden för driften af de sammanslagna näten, som enligt telegrafstyrelsens och de sakkunniges sammanstående vitsord äro att vänta.

Då telegrafstyrelsen frambållit, att genom inköpet af allmänna telefonbolagets ifrågavarande fastigheter, telegrafstyrelsens behof af ökade lokaler för styrelse och lokalförvaltning skulle komma att fyllas, har jag ansett mig böra infordra närmare upplysningar i detta hänseende; och har telegrafstyrelsen i särskild promemoria härom meddelat följande:

Telegrafstyrelsen hade för vinnande af erforderligt utrymme måst efter hand förhyra den ena lokalen efter den andra i de bredvid telegrafverkets egendom liggande fastigheterna n:o 8 Slottsbacken och n:o 1 Österlånggatan. I den förstnämnda af dessa fastigheter hyrde telegrafstyrelsen för närvarande hela nedre botten samt våningarna två och tre trappor upp och i den sistnämnda tre rum en trappa upp och hela våningen två trappor upp. För dessa lägenheter erlades en sammanlagd hyra af 15,650 kronor, af hvilket belopp 4,700 kronor betalades för lägenheter, som fortfarande behöfde disponeras i styrelselokalernas omedelbara närhet. Men redan nu förefunnes behof af ytterligare utrymme, som måste omedelbart anskaffas dels för hufvudförrådet, dels för undervisningsanstalten, dels ock för telegrafstationen, och hade man tänkt sig fylla detta behof genom att förhyra ännu ett par lägenheter i huset Österlånggatan n:o 1.

I allmänna bolagets för ändamålet särdeles välbelägna hus n:ris 28 och 30 Malmskilnadsgatan samt n:is 25 och 27 Norra Smedjegatan kunde — oberäknadt de för närvarande uthyrda butikslokalerna å nedre botten, hvilka skulle fortfarande uthyras — icke blott godt utrymme

beredas de telegrafverkets byråer, som vore inhysta i ofvannämnda vid Slottsbacken och Österlånggatan förhyrda lokaler, utan äfven dessutom tillräcklig plats erhållas för ytterligare ganska betydande utvidgningar. Detta framginge af följande redogörelse, för hvars närmare belysande bilagts två blåkopior och en af bolagets verkställande direktör affattad promemoria angående lokalernas nuvarande användning.

Källarne och bottenvåningen.

De här inrymda förrådslokalerne vore tillräckligt stora för att rymma ett för alla de tre sammanslagna näten erforderligt förråd, till följd hvaraf det nu i telegrafverkets hus befintliga särskilda distriktsförrådet försvunne och de deraf nu upptagna lokalerna blefve lediga för att kunna disponeras dels af hufvudförrådet dels till förvaring af telegrafstationens telegramoriginal, blanketter, förbrukade telegramremсор m. m., hvilket skrymmande och eldfarliga gods för närvarande måste, ehuru blott provisoriskt, förvaras å ett flertal särdeles olämpliga platser. För dessa båda behof måste i motsatt fall lokaler hyras, såsom redan anmärkts.

De i bolagets hus befintliga lokalerna för reparatörerna och liniepersonalen, verktyg m. m. vore likaledes tillräckliga för att tillgodose äfven telegrafverkets motsvarande behof, hvarför nu särskilda lokaler förhyrdes.

Såsom förut nämnts skulle de delar af bottenvåningen, som för närvarande uthyrdes till butiker, kunna fortfarande dertill beräknas.

Våningarne en och två trappor upp.

I dessa våningar blefve direktionens med flera rum lediga, likasom apparatsalen för landslinieexpeditionen, hvilken naturligtvis komme att förenas med telegrafverkets motsvarande expedition. Dessa lokaler i förening med våningens en trappa upp öfriga lokaler lemnade fullt erforderligt utrymme jemväl för telegrafverkets nuvarande rikstelefon- och distriktsbyråexpeditioner, för hvilka nu hyrdes behöfliga lokaler.

Telegraффilialstationen vid Brunkebergstorg komme äfven att flyttas hit, der våningen en trappa upp erbjöde lämpligt utrymme. Den nu för denna station utgående hyran, 1,500 kronor, blefve derigenom inbesparad.

Våningen två trappor upp i det nybygda huset vore under de närmaste åren icke behöflig för telegrafverket utan kunde uthyras till kontorslokaler, för hvilka beräknades en hyra af tillhopa 5,000 kronor. Hela denna våning vore således reserv för framtida utvidgning.

Likaledes blefve samtliga de i våningen en trappa upp uteslutande för bellbolagets tjänstemän afsedda rummen lediga.

Våningen tre trappor upp.

Sedan den nya telefonsalen blifvit färdig, hvilket beräknades inträffa under innevarande år, blefve såväl den gamla telefonsalen som till densamma hörande expeditionslokaler lediga och kunde särdeles fördelaktigt användas för undervisningsanstalten, uppställning af instrument, apparater, modeller och dylikt, hvarför lokaler nu förhyrdes, och måste utan dröjsmål förhyras ännu flere för den oundvikliga utvidgning, som länge gjort sig kännbar.

Äfven *fyra trappor upp* blefve några den gamla telefonsalen tillhörande lokaler lediga för telegrafverkets behof.

Genom disponerandet af de i allmänna bolagets hus befintliga lokaler skulle således telegrafverket icke blott befrias från ökade hyresutgifter, utan besparas redan nu utgående dylika samt derjemte åtnjuta en icke obetydlig inkomst af inflytande hyror.

De hyresutgifter, som kunde inbesparas, uppginge till	kr. 12,450: —
De nu uthyrda butikerna inbringade	» 11,000: —
Beräknad hyra för våningen två trappor upp	» 5,000: —
	<hr/>
	summa kronor 28,450: —

Denna summa motsvarade, efter 5 %, ränta på 569,000 kronor eller omkring $\frac{3}{5}$ af hela köpeskillingen, 954,477 kronor. Hyran för återstående delen skulle således uppgå till endast 19,273 kronor (5 % å 385,477 kronor).

Jag finner det genom denna utredning vara ådagalagdt, att det ifrågasatta köpet skulle på mycket fördelaktiga vilkor tillgodose det stora behovet af ökade lokaler för telegrafverket i hufvudstaden.

Beträffande de öfriga besparingar, som enligt hvad telegrafstyrelsen och de sakkunnige omförmält skulle vara att påräkna genom nätens sammanförande under gemensam förvaltning, har jag på begäran från telegrafstyrelsen erhållit en promemoria af följande innehåll:

Såsom telegrafstyrelsen i sin berörda underdåniga skrifvelse uppgifvit utgjordes besparingarna till en början af den minskning i förvaltningskostnaderna, som en gemensam skötsel medförde genom användande af gemensam personal och gemensamma lokaler.

I afseende på personalen kunde, i den mån behovet växte och

personalen hunne omplaceras, inbesparas aflöningar till ett antal ingenjörer, arbetsledare, materialförvaltare, arbetsförmän, reparatörer, kontorsbiträden, nummerbyrå- och katalogredaktionspersonal, telefonister å landslinje- och samtrafikafdelningarna samt agenter för anskaffande af abonnenter, hvilka aflöningar tillhopa motsvarade en utgift af omkring 65,000 kronor.

Hyresbesparingarna uppginge enligt förut lemnad promemoria till 12,450 kronor.

Å kostnaderna för tryck af kataloger vore en besparing af 18,000 kronor om året att vänta.

Dessa tre poster utgjorde tillhopa 95,450 kronor.

Såsom utgångspunkt för beräkningen hade tagits den period af 4 år, hvarunder gällande kontrakt komme att utlöpa och en allmän hela rikstelefonnätet omfattande omreglering af telefonafgifterna borde genomföras, ehuru antagligt vore, att denna omreglering redan långt före denna periods utgång egt rum. Nyssnämnda belopp 95,450 kronor årligen utgjorde för denna period 381,800 kronor.

Hvad derefter beträffade de för anläggningskostnaderna för nytillträdande abonnenter reducerade utgifterna, komme genom de ännu ej i bruk tagna ledningar och nummer i station, som inginge i köpet, denna anläggningskostnad att uppgå till endast c:a 90 kronor per abonnent. Under hvart och ett af de fyra åren tillkomme minst 2,000 abonnenter årligen, för hvilka anläggningskostnaden således uppginge till 180,000 kronor årligen. Dessa 2,000 abonnenter lemnade, efter en till rikstelefonens beräknad medelafgift, en inkomst per år af 96,000 kronor samt betingade en driftskostnad af 64,000 kronor, hvarför sålunda uppstode ett öfverskott af 32,000 kronor. Sedan härifrån dragits 6,25 % (den i de sakkunniges utlåtande beräknade procent för ränta och amortering å köpesumman) af 180,000 kronor, eller 11,250 kronor, återstode 20,750 kronor eller i rundt tal 21,000 kronor. Med beräkning häraf och af en 4-årig öfvergångstid samt då de under det första året tillkomna abonnenterne tillhörde nätets i medeltal hälften af det första året samt de tre följande åren, tillförde de under denna tid telegrafverket ett öfverskott af 73,500 kronor. De under det andra året tillkommande abonnenterna lemnade, på samma sätt beräknadt, ett öfverskott af 52,500 kronor, tredje årets abonnenter 31,500 kronor och fjärde årets 10,500 kronor. Öfverskottet under öfvergångsperioden blefve alltså 168,000 kronor.

Denna summa jemte ofvaunnämnda driftsbesparingar 381,800 kronor utgjorde en sammanlagd behållning af 549,800 kronor.

De i telegrafstyrelsens skrifvelse i öfrigt upptagna besparingarna vore dels redan tagna i beräkning i den af de sakkunnige uppgjorda kalkylen, dels hänförliga endast till nätet utom Stockholm.

Det vore ofvannämnda till 549,800 kronor beräknade belopp, som telegrafstyrelsen afsett skola uppväga den i dess skrifvelse förutsedda minskning i inkomster, som efter de nuvarande samtrafiksafgifternas upphörande med innevarande års utgång komme att inträda till följd af den förryckning af de nuvarande abonnementsafgifterna inom allmänna bolagets nät i riktning mot medelafgiftens sjunkande, hvilken under ofvannämnda fyraårsperiod successive gjorde sig gällande.

Denna sjunkning kunde beräknas till 120,000 kronor och komme att inträda successive under fyraårsperioden eller

1:a året med ¹ / ₄ eller	30,000 kronor
2:a » » ¹ / ₂ »	60,000 »
3:e » » ³ / ₄ »	90,000 »
4:e » » hela beloppet	120,000 »

således under hela öfvergångstiden med tillsammans 300,000 kronor.

Dertill borde läggas de till 40,000 kronor årligen uppgående samtrafiksafgifter, som hittills tillfallit telegrafverket, eller för de fyra åren 160,000 kronor.

Hela den summa, som af ofvannämnda besparingar m. m., tillhoppa 549,800 kronor, skulle uppvägas, uppginge således till 460,000 kronor.

Såsom redan omnämnts, inginge icke i dessa beräkningar nätet i hufvudstadens omgifningar med kringliggande städer, der dock samma förhållande, ehuru efter en mindre måttstock, komme att ega rum, men med de angifna siffrorna hade ansetts obehöfligt att medtaga äfven motsvarande siffror för landsbygden eller den minskning i underhållskostnad, som hänförde sig särskildt till det enskilda landsnätet.

Det kan, efter min uppfattning, icke lida något tvifvel, att det ifrågasatta inköpet af de enskilda bolagens nät skulle ur administrativ synpunkt vara till stor fördel. Den nödvändiga likformigheten i fråga om abonnenternas rättigheter och skyldigheter likasom i afseende å öfriga administrativa bestämmelser torde icke kunna komma till stånd, med mindre än att landets telefonnät förenas i en och samma hand, i synnerhet på den viktigaste punkten i riket. Det torde icke heller kunna påvisas, att uti ifrågavarande hänseende trafikanternas d. v. s. allmänhetens intressen gå i en annan riktning än statens. Vid ett flyktigt betraktande kan det nog synas, som om allmänhetens gifna intresse vore att konkurrensen i fråga om telefontrafiken i och närmast omkring hufvudstaden fortfarande uppehöles. Men i fråga härom torde först och främst böra

erinras, att det icke i någon händelse kan för framtiden blifva fråga om konkurrens i samma mening som hittills. Man kan ju icke rimligen ålägga telegrafstyrelsen att, om köpeaftalet icke träder i kraft, sluta nytt samtrafiksafstal med de enskilda bolagen på nu gällande, för rikstelefonen ogynnsamma villkor; och då de enskilda bolagen icke vilja ingå på den afgiftsfria samtrafiken, torde man alltså komma att stå inför sannolikheten af ett afbrott af samtrafiken mellan rikstelefonen och de enskilda stockholmsnäten. I sådant fall skulle ju rikstelefonen få det afsevärda öfvertaget af att ensam kunna erbjuda förbindelse med de omkring 40,000 abonnenterna i rikets alla delar utom Stockholmsrayonen, medan de enskilda näten komme att uteslutande hänvisas till förmedlande af den rent lokala trafiken, der väl bellbolagets billighets-telefoner skulle komma att spela den hufvudsakliga rollen.

Tänker man sig åter en bibehållen konkurrens mellan näten på vilkor, som någorlunda motsvarade de nuvarande, derest en form för ett afstal i sådan rigtning skulle kunna uttänkas, är det ändock svårt att inse, att allmänheten numera skulle kunna draga någon verklig nytta af konkurrensen. Jag tror att detta icke skulle blifva fallet vare sig i tekniskt hänseende eller i fråga om afgifternas billighet. I det förra hänseendet d. v. s. i fråga om de förmåner allmänheten har att hemta genom goda apparater, snabb och pålitlig expedition och dylikt torde erfarenheten hvarken inom rikstelefonnätet eller inom statens kommunikationsväsen i öfrigt gifva vid handen, att konkurrens behöft ifrågakomma såsom tvångsmedel för framkallande eller bibehållande af ett oafslätligt sträfvande efter ernäendet af alla genomförbara förbättringar och lättnader. Det har icke heller blifvit emotsagdt, att i det nu närmast föreliggande hänseendet telegrafverket uppträdt såsom förgångsman i de viktigaste tekniska frågorna.

Hvad åter afgifterna beträffar är det ju endast å abonnementsafgifterna, som konkurrensen skulle kunna öfva inflytande. Afgifterna för samtal å de interurbana ledningarna till orter utom stockholmsområdet äro nemligen redan nu oberoende af någon konkurrens. Men det finnes väl icke mer än en mening derom, att abonnementsafgifterna redan äro så lågt satta, som öfverhufvud taget är möjligt, så länge dessa afgifter skola i sig inbegripa jemväl hela godtgörelsen för alla samtal inom det afgiftsfria lokalområdet. Det skulle således återstå, att konkurrensen skulle verka återhållande mot afgiftsförhöjning, så att, om genom inköpet konkurrensen skulle bortfalla, fara skulle uppstå för en allmän eller åtminstone lokal höjning af abonnementsafgifterna. Det synes mig som om erfarenheten icke heller skulle gifva

stöd för oro i detta hänseende. Jag kan inom kommunikationsväsendets område icke finna något fall, der afgifter från allmänheten höjts utan att motsvarande ökade förmåner beredts. Jag har väl sett uppgifvas, att faran skulle närmast ligga deri, att under någon kommande mera betryckt tid telefondriften, ensam eller i samband med andra kommunikationsmedel, skulle kunna komma att användas för att genom ökade afgifter bereda statsverket behöflig ökning i inkomster; men jag måste betvifla att en sådan utväg kommer att tillgripas, och i intet fall kan jag medgifva, att en så obestämd oro för framtiden bör få utgöra hinder för en reform i nuvarande tid, om en sådan i öfrigt anses lämplig. Jag vill ock framhålla att, liksom Eders Kongl. Maj:t från början, genom nådigt bref till telegrafstyrelsen den 10 juni 1881, faststälde vissa allmänna normer för beräkning af abonnementsavgifter vid rikstelefonen, så lär väl ock med det fastare ordnande af telefonväsendet, som sammanhänger med dettas fullständiga och definitiva sammanförande med telegrafverket i öfrigt å en gemensam ordinarie stat, följa att Eders Kongl. Maj:t mera i detalj än hittills normerar dessa avgifters belopp och dermed sammanhängande föreskrifter. Ut i ett ärende, som så intimt ingriper i allmänhetens dagliga verksamhet, lär man icke heller kunna bortse från den stora betydelsen af det inflytande, som utövas af denna allmänhet sjelf, af dagspressen och i sista hand af folkrepresentationen.

Jag anser mig därför kunna uttala, att någon fara för avgiftshöjning icke föreligger, hvilket emellertid naturligtvis icke innebär, att man icke här i landet liksom i andra länder kommer att sträfva efter mera rationella avgiftsformer, så att den, som begagnar telefonen mer än en annan, också får betala mer än denne. För närvarande har man i vissa länder sökt ordna detta så, att en låg abonnementsavgift erlägges, hvarmed följer rätt till ett visst antal fria samtal, och att för öfverskjutande samtal erlägges särskild avgift.

Skulle ytterligare stöd behövas för den uttalade uppfattningen att, under nuvarande form för abonnementsavgifternas erläggande, någon fara för höjning i abonnementsavgifterna icke föreligger, torde sådant stöd vara att hemta uti de bestämmelser af kontrakts natur, som binda såväl rikstelefonen som allmänna bolaget gent emot Stockholms stad. Hvarken rikstelefonen eller allmänna bolaget har sin verksamhet inom hufvudstaden bunden genom någon koncession i vanlig mening; för allmänna bolaget meddelades af öfverståthållarembetet den 26 februari 1883 ett förklarande att hinder från embetets sida icke mötte för dess telefonlednings anläggande, utan annat förbehåll än hvad som

erfordrades till skydd mot kontakt med de för polisväsendets och eldsäckningens behof inrättade elektriska telegrafledning. Men i sammanhang med meddelande af tillstånd till nedläggande i vissa af stadens gator och öppna platser af telefonkablar eller rör och trummor för telefonledningar hafva stadsfullmäktige stadgat åtskilliga vilkor och förbehåll. Sålunda förekommer i stadsfullmäktiges beslut den 18 juni 1890 angående rätt för telegrafstyrelsen att nedlägga telefonkablar i gator och allmänna platser, uti punkten 16, det vilkor att telegrafverkets dåvarande abonnementspris och anläggningsafgift icke finge utan stadsfullmäktiges hörande höjas. Enahanda vilkor finnes ock intaget i stadsfullmäktiges beslut den 1 juni 1894 angående motsvarande tillstånd för allmänna bolaget; och är detta vilkor oförändradt bibehållet i alla följande bolaget meddelade tillstånd, senast den 17 maj 1901. Rikstelefonens abonnementsafgifter voro visserligen högre år 1890 än för närvarande, men det anförda har dock visat, att en viss begränsning i friheten att höja telefonabonnementsafgifterna jemväl på grund af kontrakt föreligger.

Det torde kanske ock i detta sammanhang böra framhållas, att det icke är fråga om att inrätta något regale eller statsmonopol i afseende å telefondriften i riket, om också efter köpets afslutande det faktiskt icke gerna skulle kunna tänkas, att något enskildt med staten konkurrerande telefontät kommer att inom riket anläggas.

I fråga om allmänhetens intresse af telefoninköpet bör ock ihågkommas att, såsom af det föregående framgår, detsamma medför ett fullständigt och omedelbart borttagande af de af allmänheten så illa omtyckta öfvergångs- eller samtrafiksafgifterna vid samtal mellan rikstelefonabonnenter och abonnenter vid de enskilda näten.

För allmänheten blir det ock i tekniskt hänseende med afseende å snabbheten och säkerheten i förbindelsernas åstadkommande vid påringning en särdeles stor fördel att kopplingar från ett nät till ett annat komma att i vidsträcktaste mån undvikas. I detta hänseende har jag ansett mig böra från telegrafstyrelsen inhemta en i allmänna drag hållen redogörelse, huru efter sammanslagningen de olika telefonstationerna skulle komma att användas. Den härom aflemnade promemorian innehåller att man tänkt att, sedan staten öfvertagit de enskilda telefontäten, i den mån det befunnes lämpligt och kunde medhinnas så anordna ledningarna, att de spridda småstationerna försvunne och samtliga ledningar indroges till endera af de två hufvudstationerna: telegrafverkets vid Skeppsbron och allmänna bolagets vid Malmskilnadsgatan. Genom en sådan fördelning, dervid den förstnämnda stationen skulle

upptaga abonnenterna från staden inom broarne och Södermalm samt den senare abonnenterna från Norrmalm, Östermalm och Kungsholmen, komme naturligtvis medellängden per ledning att något ökas, hvaremot expeditionen blefve billigare och beqvämare samt abonnenterna bättre betjenade, gällande detta *samlige* abonnenter.

På grund af hvad sålunda förekommit finner jag mig hafva grundad anledning att tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att godkänna det underställda köpekontraktet. Jag är ock beredd hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att för sin del gilla kontraktet och anvisa de för köpeskillingsens erläggande erforderliga medel i form af lån åt telegrafverket, men dessförinnan erfordras ytterligare utredning, hvars åstadkommande emellertid icke kan eller behöfver afvaktas, innan nådigt beslut i fråga om kontraktets godkännande måste fattas, eftersom enligt kontraktets förut återgifna lydelse detsamma skall anses förfallet, derest ej Eders Kongl. Maj:t före den 15 nästkommande februari för sin del biträder detsamma, eller derest ej innevarande års Riksdag gillar kontraktet.

Anledningen till behöfligheten af ytterligare utredning är den, att bland förut omförmälda vilkor för tillstånd från stadsfullmäktiges sida för Stockholms allmänna telefonaktiebolag att i vissa gator och öppna platser i hufvudstaden nedlägga och begagna telefonkablar äfvensom cementrör och cementtrummor för framdragande af telefonledningar stadgats, att tillståndet icke finge på annan öfverlåtas, utan att stadsfullmäktige sådant medgåfve. Då det icke kan sättas i fråga att vid drift af allmänna bolagets telefontät göra sig oberoende af kablarna i gatorna, torde alltså stadsfullmäktiges medgifvande af nämnda tillstånds öfverlåtande på de för allmänna bolaget föreskrifna vilkor böra inhemtas, innan frågan förelägges Riksdagen.

Då det godkännande af kontraktet, Eders Kongl. Maj:t kan vilja före den i kontraktet stipulerade tiden lemna, följaktligen lärer blifva vilkorligt och beroende derpå att omförmälda medgifvande af Stockholms stadsfullmäktige lemnas före innevarande Riksdags afslutande, men en sådan vilkorlighet i det nådiga godkännandet icke blifvit i kontraktet förutsedd, har jag från bolagens styrelser på begäran erhållit ett förklarande att ett på sådant sätt vilkorligt nådigt godkännande skall af säljarne anses utgöra ett sådant biträdande från Eders Kongl. Maj:ts sida af aftalet, som afses i punkten 12 af samma aftal.

Då fråga i detta ärende är om beredande åt telegrafverket af ett betydande lån af statsmedel för köpeskillingsens gäldande, torde ock

före ärendets slutliga afgörande fullmäktige i riksgäldskontoret böra lemnas tillfälle att yttra sig i fråga om lånet.

Jag får alltså hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes

dels, under förutsättning af innevarande års Riksdags godkännande och under förbehåll att Stockholms stadsfullmäktige före samma riksdags afslutande medgifva att det Stockholms allmänna telefonaktiebolag meddelade tillstånd att i vissa gator och öppna platser i hufvudstaden nedlägga och begagna telefonkablar äfvensom cementrör och cementtrummor för framdragande af telefonledningar må, på de för Stockholms allmänna telefonaktiebolag föreskrifna vilkor, öfverlåtas å telegrafverket, för sin del biträda det underställda aftalet om inköp af Stockholms allmänna telefonaktiebolags och Stockholms Bell telefonaktiebolags telefonanläggningar i Stockholm m. m.,

dels anbefalla öfverståthållarembetet att skyndsamt inhemta och till Eders Kongl. Maj:t inkomma med yttrande af Stockholms stadsfullmäktige, huruvida stadsfullmäktige medgifva, att omförmälda tillstånd må, på de för bolaget föreskrifna vilkor, öfverlåtas å telegrafverket,

dels och lemna fullmäktige i riksgäldskontoret tillfälle att afgifva yttrande i fråga om det lån, telegrafstyrelsen i skrifvelsen den 28 december nästlidna år hemställt att af statsmedel erhålla för köpeskillingens erläggande.

Statsrådet Odelberg anförde:

Utan att vilja bestrida att ej åtskilliga fördelar stå att vinna genom att för statens räkning förvärfva Allmänna telefonbolagets i Stockholm telefonnät, anser jag dock ej att dessa fördelar äro af den betydelse, att de böra köpas genom så stora uppoffringar från statsverkets sida, som nu ifrågasättes. Jag har nemligen utaf den utredning angående Allmänna telefonbolagets affärsställning, som förebragts, ej kunnat komma till den öfvertygelsen, att bolagets fastigheter och telefonnät verkligen ega ett så högt värde, som den fordrade, af chefen för Civildepartementet till antagande förordade, köpeskillingen eller nära 13 millioner kronor.

Visserligen har en ränta af 6 $\frac{1}{4}$ % å köpeskillingen stälts i utsigt, men om en sådan ränta skall kunna uppnås eller ej, torde väl blifva beroende af storleken å de afgifter, som för telefonabonementen komma att upptagas efter allmänna telefonnätets förvärfvande af staten. Vid de gjorda beräkningarne, har man utgått från de af Allmänna telefonbolagets abonnenter nu erlagda afgifter. Såvidt jag kunnat finna, har emellertid ej ådagalagdt blifvit, att Allmänna telefonbolaget hittills af sin

rörelse haft en inkomst, motsvarande räntan efter $6\frac{1}{4}$ % å nu ifrågasatta köpeskillingsbelopp, och någon anledning till antagande, att resultatet för staten skulle ställa sig förmånligare än för bolaget, synes mig ej förefinnas. I betraktande torde ock böra tagas, att afgifterna för 2,885 för de båda telefonerna gemensamma abonnenter efter sammanläggningen komma om ej helt och hållet så dock till största delen att försvinna, hvilken omständighet ej i tillräcklig grad uppmärksamrats vid kalkylens uppgörande.

Då jag således anser den för Allmänna telefonbolagets fastigheter och telefonnät fordrade köpeskillingen för hög, nödgas jag i underdånighet hemställa, att det gjorda köpeanbudet måtte förkastas.

Statsrådet Palander yttrade:

Då enligt min tanke för närvarande icke föreligga tillräckliga skäl för det föreslagna inköpet af Stockholms allmänna telefonaktiebolags och Stockholms Bell telefonaktiebolags telefonanläggningar, kan jag icke instämma i den af föredragande departementschefen gjorda hemställan.

Statsrådets öfrige ledamöter instämde uti hvad föredragande departementschefen anfört och hemställt.

Till föredragande departementschefens, af Statsrådets fleste ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lemna nådigt bifall.

Ex protocollo:

E. K. Almqvist.

Bil. 1.

TILL KONUNGEN.

De kontrakt, som Telegrafstyrelsen afslutat dels den 17 maj 1890 med Stockholms Allmänna Telefonaktiebolag med tillägg den 13 februari 1891 dels ock den 4 juni 1890 med Stockholms Bell Telefon-

aktiebolag, angående samtrafik mellan telegrafverkets och bolagens nät blefvo sistlidet år af Telegrafstyrelsen uppsagda till upphörande med utgången af juni månad innevarande år, hvarefter genom särskilda öfverenskommelser samma kontrakt i afvaktan på afslutandet af de förhandlingar, som till följd af uppsägningen öppnades mellan Telegrafstyrelsen och bolagen, blifvit provisoriskt prolongerade till innevarande års slut.

Anledningen till att Telegrafstyrelsen begagnade sig af den i kontrakten förbehållna uppsägningsrätten, så fort tiden därför inträdt, var, såsom styrelsen äfven vid uppsägningen angaf, den, att dessa tio år gamla kontrakt numera icke kunde anses motsvara de förändrade förhållanden, som särskildt under samma tiotal af år omgestaltat det svenska telefonväsendet. Under denna tidsperiod hade nemligen telegrafverkets abonnentantal stigit från knappt 3,800 abonnenter vid 1890 års ingång till nära 50,000 och, under det att de förra utan inre samband voro spridda öfver hela riket, bilda de nuvarande rikstelefonabonnenterne ett samlat, hela landet omslutande nät, som särskildt i Stockholm med omgifningar räknar öfver 11,000 apparater. Redan derigenom måste rikstelefonen numera intaga en helt annan ställning emot de privata telefonnäten i hufvudstaden än vid tiden för samtrafikskontraktens ingående. Men Telegrafstyrelsen hade dock icke ens vid sistnämnda tid ämnat binda sig till afgiftsbelagd samtrafik för så lång tid som elfva år; och i kontraktet med Allmänna bolaget fanns därför ej heller ursprungligen annan termin uppställd för dess upphörande än den generela af tolf månader efter en från någondera sidan skedd uppsägning. Det å kontraktet sedermera gjorda tillägget, hvarigenom uppsägningen under tio år framsköts, berodde uteslutande på samtidigt pågående underhandlingar med Stockholms stadsfullmäktige rörande tillstånd för telegrafverket att i stadens gator nedlägga trummor för telefonkablar. Stadsfullmäktige fordrade nemligen då i allmänhetens intresse såväl af telegrafverket som af Allmänna bolaget, hvilket omedelbart följt efter med framställande af samma begäran, såsom vilkor för dylikt tillstånd, att telegrafverket och de enskilda bolagen skulle såsom lämplig ersättning förbinda sig till fri samtrafik sins emellan. Telegrafstyrelsen iklädde sig också detta vilkor, men Allmänna bolaget vägrade, och derigenom förföll vilkorets uppfyllande, ehuru telegrafverket fortfarande förblifvit bundet dertill. Stadsfullmäktige voro emellertid intresserade deraf, att den redan, ehuru blott på obestämd tid aftalade samtrafiken, hvarigenom privatbolagens abonnenter bereddes tillträde till telegrafverkets stora interurbana ledningar,

skulle fortvara åtminstone någon längre tid, och derigenom förmåddes Telegrafstyrelsen på stadsfullmäktiges delegerades yrkande att underkasta sig ofvannämnda inskränkning af uppsägningsrätten. Innan mer än hälften förflutit af den tid, uppsägningen i enlighet med stadsfullmäktiges önskan sålunda framskötts, uppställde desse emellertid för telegrafverket i sådan riktning ändrade vilkor för då behöflig fortsättning af trumnedläggning, att Telegrafstyrelsen skulle derigenom bindas vid aftalen med de enskilda bolagen under hela tiden för ledningars bibehållande i gatorna, d. v. s. till den 4 juli 1920, och följaktligen under en tid af 19 år efter utgången af den med bolagen öfverenskomna tiden beröfvas all handlingsfrihet i afseende å förhållandet till bolagen. Som Telegrafstyrelsen således icke kunde antaga dessa vilkor utan att dermed till de konkurrerande privatbolagens fördel uppgifva sin ställning, hafva sedan dess kabeltrummor för telegrafverkets räkning icke kunnat nedläggas i Stockholms gator. För de enskilda bolagen deremot voro dessa vilkor af sådan beskaffenhet, att de ej kommo i strid med bolagens intressen.

Trots de i flere afseenden ogynnsamma förhållandena, hvarunder rikstelefonen hade att arbeta, tillväxte emellertid dess nät med afsevärd hastighet, och den ställning, som rikstelefonen vid tiden för samtrafikskontraktens upphörande intog såväl inom hufvudstaden som i det öfriga landet, ålade dess förvaltning såsom en skyldighet att, då det välbehöfliga omordnandet af trafikförhållandena nu kunde ega rum, tillse, att detta ock skedde på ett sätt, hvarigenom såväl allmänhetens bästa kunde bättre än dittills tillgodoses som ock statens egen verksamhet inom ifrågavarande område lugnt och enhetligt utvecklas.

Om också Telegrafstyrelsen vid kontraktsuppsägningen fäste afseende hufvudsakligen vid det i mån af rikstelefonens hastiga framsteg inom landet alltmera otillfredsställande tillståndet med tre olika telefonnät inom hufvudstaden, samt dubbla nät i dess omgifningar jemte de kringliggande städerna Upsala, Norrtelje, Vaxholm, Södertelje, Trosa, Mariefred, Strengnäs och Enköping, förelåg emellertid äfven ett annat skäl att genomdrifva en ändring af förhållandena mellan telegrafverket och bolagen, nemligen i ofvanomförmälda 1891 års tilläggskontrakt. Detta, som skulle gälla lika länge som hufvudkontraktet, innehöll nemligen åtskilliga bestämmelser, som voro för telegrafverket särdeles betungande, men som af Allmänna bolaget uppstälts såsom vilkor för det då aftalade köpet af dess nät i Jönköping, Söderhamn m. fl. orter. Sålunda måste af telegrafverket under perioden för hufvudkontraktets giltighet ställas till bolagets disposition särskilda interurbana ledningar

till Norrköping, Nyköping och Vesterås, å hvilka samtal mellan bolagets abonnenter och rikstelefonabonnenterne i dessa städer utvexlats utan någon samtrafiksafgift. Genom denna anordning skulle förhindras att behovet af förbindelse med dessa viktiga orter kunde medverka till ökande af rikstelefonabonnenternas antal i Stockholm. Vidare förbehöll sig bolaget en uppbördsprovision från telegrafverket af 6 öre för hvarje af bolagets abonnenter till dessa städer erhållet samtal. Slutligen nedsattes den i hufvudkontraktet till 20 öre bestämda samtrafiksafgiften för interurbana samtal till 10 öre, genom hvilken lättnad i den interurbana samtrafiken rikstelefonens utbredning inom hufvudstaden ovilkorligen skulle hämmas, på samma gång som telegrafverkets beräknade inkomst af samtrafiken minskades.

Då således Telegrafstyrelsen, till följd af härofvän framhållna förhållanden, måste uppsäga de gällande samtrafikskontrakten, föreslog emellertid styrelsen i sammanhang dermed bolagen att med styrelsen ingå nya aftal om samtrafik, hvilka enligt styrelsens åsigt borde upprättas på grundvalen af öfvergångsavgiftens bortfallande. Till svar härå tillkännagaf Allmänna bolaget, att bolaget villigt skulle i nytt kontrakt om fortsatt bestående samtrafik mellan rikstelefonens och bolagets alla ledningar medgifva hvarje sådan modifikation af gällande bestämmelser, hvilken Telegrafstyrelsen kunde finna önskelig och hvilken vore af sådan natur, att den enligt bolagets uppfattning kunde göras utan att bolagets fortsatta verksamhet äfventyrades; och skulle bolaget för sådant ändamål medgifva fri samtrafik med rikstelefonens ledningar till platser utom det område, hvarinom bolaget egde drifva sin verksamhet, hvar emot bolaget måste, af skyldig omsorg om möjligheten för bolaget till fortsatt tillvaro, alldeles afgjort fasthålla vid fordran, att äfven framdeles beträffande den lokala trafiken skälig samtrafiksafgift skulle erläggas vid öfvergång från någotdera nätet till det andra.

Derigenom var alltså frågan om telefonväsendets ordnande på grundvalen af afgiftsfri samtrafik mellan de olika näten förfallen. Den fortsättning af det förra otidsenliga samt såväl för trafikens skötsel som för allmänheten äfven i öfrigt betungande förhållandet, som var att motse i nya samtrafikskontrakt, kunde naturligtvis icke vara önskvärd. Hvad beträffar den af bolaget föreslagna modifikationen i samtrafiks-vilkoren, nemligen att fri samtrafik skulle ega rum *endast* med de rikstelefonabonnenter, som voro bosatta utom Stockholmsområdet och således der någon konkurrens icke fanns, så var denna modifikation erbjuden med hänsyn uteslutande till ett enskildt bolags ekonomiska fördel och skulle innebära ett ytterligare försvårande för telegrafverket

att vinna abonnenter i Stockholm. Densamma skulle följaktligen illa stämma öfverens med ett ändamålsenligt tillgodogörande af ett kommunikationsmedel, för hvars understödjande staten för öfrigt anvisat medel till ganska stora belopp. För Telegrafstyrelsen återstod därför endast valet mellan två alternativ.

Det ena alternativet, som äfven låg närmast till hands, var att låta samtrafikskontrakten utan vidare löpa ut och således den 1 Juli 1901 all samtrafik mellan rikstelefonens och de enskilda bolagens abonnenter afbrytas. Ett dylikt afbrott skulle gifvetvis förorsakat allmänheten olägenhet, låt vara också endast af öfvergående natur, till dess den del af den telefonerande allmänheten, som ännu var i saknad af förbindelse med rikstelefonnätet och icke kunde undvara sådan, hunnit skaffa sig inträde deri. Derigenom skulle man äfven icke allenast återförsätta hufvudstaden och en del af dess omgifningar i samma tillstånd som herrskade, då, innan telegrafverket började att här upprätta telefonförbindelse åt enskilde, samtrafik icke fanns mellan Allmänna bolaget och det på platsen äldre Bellbolaget, utan äfven införa detta inom det ännu vidsträcktare området af den öfriga delen af hufvudstadens omgifningar med kringliggande städer. Med detta för ögonen och ehuru genom ett samtrafiksafbrott rikstelefonens ställning ingalunda skulle försvagas, syntes det dock Telegrafstyrelsen, som om denna utväg borde endast i fall af nödtvång tillgripas.

Det andra alternativet, hvartill Telegrafstyrelsen sålunda såg sig hänvisad, var att staten, i likhet med hvad i öfriga delar af riket egt rum, öfvertog de enskilda bolagens telefontät. Önskvärdheten af en sådan anordning stämde äfven helt och hållet öfverens med den fasta öfvertygelse om dess nödvändighet, hvartill Telegrafstyrelsen bragts af det senaste decenniets erfarenhet. För den förvaltningsmyndighet, som närmast har sig anförtrodt det svenska telefonväsendet, har det nämligen länge varit kämbart tydligt, att staten, som ensam ordnar posten och telegrafan i likartade former öfver hela landet, äfven måste ensam ordna telefonförhållandena, hvilka i sjelfva verket icke äro annat än en viss gren af telegrafverksamheten i sin helhet.

För staten skulle nu öfvertagandet af de enskilda bolagens nät, hvarigenom landets hela telefonverksamhet slutligen lades i dess hand, icke blott möjliggöra utan äfven vara ett nödvändigt villkor för det ordnande af rikets telefonväsen, som ej längre bör undanskjutas. Det säger sig nemligen sjelft, att detta icke kan ega rum, så länge statens egen telefoninstitution i sjelfva brännpunkten af landet utsättes för konkurrens af liknande enskilda affärsföretag, hvilkas intressen naturligt

nog gå ut på att efter förmåga inkräkta på statens egen telefonverksamhet.

Men vid sidan af denna rent administrativa synpunkt erbjuder sig sjelfmant en annan icke mindre vigtig af statsekonomisk natur. Staten har åt rikstelefoninstitutionens utveckling lemnat sitt kraftiga understöd i form dels af anslag dels af lån till ganska stora belopp, och det torde väl då få anses vara i hög grad inkonseqvent att om också endast passivt tillåta en direkt privatkonkurrens, som försvårar för staten att erhålla valuta för sina anslag och för telegrafverket att fullgöra de för lånen stadgade amorteringsförbindelserna. Sådan har ock uppfattningen förut visat sig vara. För något mera än tio år sedan blef t. ex. statens postväsen utsatt för ett försök till liknande konkurrens å de för dylika företag alltid *ekonomiskt tacksammaste* platserna, hufvudstaden och rikets andra stad Göteborg, men försöket blef, så fort ske kunde, oskadliggjordt. Och analogivis kan måhända här äfven hänvisas till Stockholms stads eget handlingssätt i afseende på de elektriska ljusledningarna. Enskilde tillåtas icke anlägga sådana ledningar, ehuru staden ännu icke på flera år ens kan lemna dylikt ljus just åt de trakter, der de enskilde velat genom anläggningar af ledningar afhjelpa det framhållna behovet.

Med Telegrafstyrelsens af dessa synpunkter bestämda sträfvan att, i den mån som anvisas af dess ställning såsom en statens funktionär, bidra till omordnandet af hela landets telefonväsen till ett enhetligt system sammanfaller ock allmänhetens naturliga intresse att af detta så anlitade och intima kommunikationsmedel blifva betjenad billigast och beqvämast — oberoende af den enskilda företagsamhetens af vinstutdelningens storlek påverkade åtgöranden. Hvad billigheten beträffar, torde blott behöfva påpekas, att staten, som kan såväl anskaffa penningar till mycket lägre ränta än ett enskildt bolag som ock för verksamhetens vidare utveckling disponera öfverskotten i stället för att utdela dem åt aktieegare, af helt naturliga skäl både kan och vill — något som äfven faktiskt visats — bjuda den telefonerande allmänheten större förmåner för ett lägre pris. Frågan om under hvilket system — ett enda hela landet omfattande och under en förvaltning lydande nät eller det nuvarande med flere under olika förvaltningar stående telefontät — allmänheten har utsigt att blifva beqvämast betjenad, torde icke heller vara svår att afgöra. I detta hänseende torde endast behöfva erinras derom, att snabbheten och noggrannheten i expeditionen naturligtvis måste blifva mindre, när samtalen skola förmedlas mellan flere olika nät. De tekniska operationerna taga nemligen längre tid i anspråk och

derjemte ökas möjligheterna till fel — allt omständigheter, som ega den vigt, att de fordra ett noggrant beaktande. De fördelar, som sålunda genom det nuvarande flernätssystemets försvinnande skulle beredas allmänheten i såväl ekonomiskt som rent tekniskt afseende, inskränkas icke heller blott till abonnenterne inom den gemensamma Stockholmskretsen, utan komma samtliga telefonabonnenter i hela riket till godo.

För de olika förvaltningarna, som omhänderhafva skötseln af hvar sitt nät inom samma begränsade område, har äfven det nuvarande tillståndet erbjudit mångfaldiga svårigheter i tekniskt och konstruktivt afseende, hvilka dessutom orsakat mycket afsevärda kostnader. Telegrafstyrelsen anser sig i detta hänseende endast behöfva erinra om de af nuvarande förhållanden betingade men eljest obehöfliga dubbla linierna för såväl förbindelse- som abonnentledningar. Allt efter som telefonen utbreder sig ökas de här af föranledda svårigheterna, och detta naturligtvis i mycket större grad än hvad som motsvarar den direkta ökningen af abonnentantalet. Hvilken betydelse detta redan nu eger, torde tydligt nog framgå deraf, att telegrafverket och Allmänna bolaget för närvarande hafva ett 80-tal stationer på samma orter, till hvilka de båda förvaltningarna måst framdraga skilda ledningar. Man behöfver också blott kasta en blick på de väldiga stolplinier öfverfyllda af telefontrådar, hvilka från Stockholms tullar parallelt följa hvarandra på flere mils sträckor, för att kunna inse, hurusom den rådande dualismen inom Stockholmskretsens telefonväsen endast härvidlag orsakat en fullkomligt onödig utgift för byggandet af ett par tusental kilometer telefonledningar.

Att äfven i städerna de dubbla stationerna vålla utom direkt kostnad äfven stora obehag, är sjelfklart, likasom att äfven der abonnentledningarnas anordnande, vare sig de framdragas till stationerna i luften eller i gatorna, icke är förenadt med mindre svårigheter och kostnader än på landsbygden. Säkert är, att de onödiga utgifter, som vållas genom detta de olika telefontätens exploiterande inom samma område, äro af sådan betydelse, att den anordning, som nödvändiggör dem, ingalunda kan i nationalekonomiskt afseende betecknas såsom välbetänkt.

För det allmänna uppstå likaledes såväl på landet som i städerna olägenheter deraf, att då såsom nu olika förvaltningar nödgas göra skilda anläggningar, vägar och mark belamras af stolplinier och hinder i trafiken framkallas, hvarjemte stativen på taken o. d. framkalla svårigheter och verka vanprydande, m. m. — allt i onödigt hög och vida högre grad än hvad som skulle erfordrats, om förvaltningen varit gemensam.

Ehuru hvad här ofvan framhållits i sig sjelft var för Telegrafstyrelsen tillräckligt att befästa dess uppfattning om önskvärdheten deraf, att staten skulle öfvertaga de enskilda telefontäten i Stockholm och dess omgifningar, kunde styrelsen icke undgå att dessutom fästa afseende vid de exempel, som utlandet erbjöd i samma fråga. Der har man nemligen i allmänhet redan från början insett eller af erfarenheten lärts, att telefonväsendet till sin natur är sådant, att det nät, som på en ort har de flesta abonnenter och skötes väl, blir så dominerande, att det under vissa förhållanden blir ensamt bestämmande och till och med kan så småningom uttränga ett annat nät samt på sådant sätt slutligen blir ensam egare af det hela. Derfor måste ett öfver hela riket utsträckt telefontät helt och hållet ligga i statens hand och icke delas med enskilde, för hvilka dock alltid frestelsen föreligger att begagna till buds stående medel till egen vinst, äfven om det skulle ske på allmänhetens bekostnad. Sålunda hafva inom vissa europeiska länder aldrig funnits privata telefontät, och i de öfriga hafva visserligen enskilda bolag tillåtits att anlägga telefontät, men mot koncession endast för vissa år och mot erläggande till staten af en viss del af bruttoinkomsten. Derigenom har statens uteslutande rätt öfver telefontrafiken pointerats, och staten har äfven i de flesta länderna redan öfvertagit näten, allt efter som koncessionstiderna löpt ut.

Tidpunkten för statens öfvertagande af de enskilda telefontäten i Stockholm syntes och Telegrafstyrelsen nu vara af förhållandena särskildt anvisad såsom den lämpligaste. Samtrafikskontraktens upphörande bildade faktiskt början till ett nytt skede, hvilket åter sjelfmant erbjöd ett uppslag till att i sammanhang med Stockholms telefonförhållandens behöriga ordnande grundlägga det redan alltför länge förhindrade enhetliga ordnandet af landets telefonväsen.

Men det gafs äfven en annan, mera omfattande och viktigare synpunkt, som för Telegrafstyrelsen blef bestämmande. Hittills hade rikstelefonen fått utveckla sig under tämligen fria former, i det att Telegrafstyrelsen kunnat på egen hand samla landsortens telefontät i statens ego. Visserligen har Telegrafstyrelsen, ehuru utan synnerlig framgång, försökt att derunder äfven gifva likformighet åt det växande rikstelefontätet så vidt detta lät sig göra med hänsyn till de mycket olika betingelser, som uppkommo däraf att styrelsen måste helt och hållet på den fria öfverenskommelsens väg vinna mark, samt till de mångskiftande svårigheter i öfrigt, om hvilka den utanför stående icke kan göra sig en föreställning.

Dessa försök, som endast kunde afse att i mån af gamla abonnementskontrakts upphörande införa mera likformiga bestämmelser i de nya, strandade i allmänhet på abonnenternas motvilja för alla förändringar, som ej inneburo utvidgade rättigheter för dem eller eftergifter från telegrafverkets sida. Under sådana förhållanden kunde den ordning som vans icke få annan natur än rent öfvergående, och deraf likasom af det nyss antydda sättet för rikstelefonnätets tillkomst blef följden en ganska känbar brist på den likformighet i afseende på såväl afgifter som andra förhållanden, som till viss grad bör finnas hos hvarje statsinstitution äfven med den tekniska natur, som telefonväsendet har och tvifvelsutän bör bibehålla. Nu har emellertid rikstelefonen vuxit ut till den omfattning och betydelse såväl för staten som för allmänheten, att man ej längre bör uppskjuta genomförandet af enhet och likformighet, såväl hvad beträffar villkoren för begagnandet af dess förmåner som riktningen af dess vidare utveckling. Men detta hvarken kan eller bör Telegrafstyrelsen — lika litet som något annat embetsverk i liknande fall — utföra, ty dertill fordras den myndighet och auktoritet, som endast landets regering och representation tillsammans ega. Därvid komma nämligen så många intressen i strid med hvarandra, att just allmänhetens egna representanter böra vara medbestämmande, för att det hela skall kunna lungt och jemnt bringas fram till det allmänt förmånligaste resultat. Så har fallet varit med jernvägarne och telegrafan, och det finnes numera icke något skäl, hvarför rikstelefonen skulle utgöra ett undantag härifrån. Särskildt mot telegrafan företer telefonen icke någon skilnad, som kan förklara olikheten i förvaltning.

Tidpunkten för rikstelefonens ställande under Riksdagens omedelbara kontroll torde i sin ordning kunna anses vara gifven samtidigt med pröfningen af den föreslagna omregleringen af hela telegrafverket och den hittills på extra stat uppförda telefonpersonalens inordnande såsom ordinarie under verket i dess helhet. Men när rikstelefonnätet således skall ställas under statsmakternas närmare inseende i och för dess enhetliga ordnande, bör det, enligt styrelsens öfvertygelse, vara Sveriges *hela* telefonnät, som öfverlemnas. Innan staten öfvertagit de enskilda Stockholmsnäten, och telefonväsendet sålunda lagts i en hand, kan nämligen ett fullständigt ordnande af vårt telefonväsen icke genomföras — en under utvecklingsperioden oupphörligen upprepad erfarenhet, som äfven skulle mycket snart blifva den myndighets egna uppfattning, hvilken en gång toge telefonväsendet om hand i dess nuvarande skick. Då nu vidare det åt en särskild komité öfverlemnade

arbetet med uppgörande af förslag till nyssnämnda omreglering af telegrafverket vid tiden för samtrafikskontraktens upphörande fortskridit så långt, att frågan kunde antagas komma att föreläggas nästa års Riksdag, ansåg Telegrafstyrelsen tiden också vara inne att söka åt staten förvärfva bolagens telefontät, så att, om Riksdagen funne sig föranlåten att efter telegrafverkets omorganisation deltaga i ordnandet af telefonväsendet i riket, detta, för möjliggörandet deraf, skulle omfatta endast ett enda, af privatkonkurrensen oberoende, hela landets telefontät.

Frågan om statens öfvertagande af de enskilda Stockholmsnäten blef äfven föremål för uttalanden såväl i Stockholmspressen som i öfrigt inom hufvudstaden, hvars intresse man ansåg det närmast gälla. Man insåg nog, hette det, att här stode allmänhetens och telegrafverkets intressen å ena sidan mot ett enskildt affärsintresse å den andra, men man ansåg på samma gång att det icke torde kunna bestridas, att olägenheter lätt kunde tänkas uppstå genom upphörandet af konkurrensen. Då detta är det enda som anförts och som så ofta brukar anföras emot önskvärdheten, att hela telefonväsendet låge i statens hand, anser sig Telegrafstyrelsen här böra ställa den mycket omordade konkurrensen i dess rätta belysning. Det kan ej förnekas, att konkurrensen på telefonens område inom vissa gränser och på sin tid haft sin betydelse genom de utvecklingssträfvanden, som all täfling framtvingar. Men den tiden är nu öfver och det berättigade syfte, konkurrensen så uppfattad eftersträfvat, är nu nådt. Sedan numera abonnementsavgifterna sjunkit så lågt, som en rationel telefondrift medgifver, kan konkurrensen ur ekonomisk synpunkt icke hafva något mera att uträtta, utan måste om den fortsättes verka till skada, såsom ock skett. Som den äfven numera synes hufvudsakligen gå ut på att med användande af alla till buds stående medel skaffa nya och behålla gamla abonnenter, kan man icke ens kalla denna äflan för konkurrens. Att någon verklig konkurrens ej heller numera finnes, framgår äfven oförtydligt deraf, att Allmänna bolaget ännu kan bibehålla samma abonnementsavgift 100 kr., som bestämdes för 18 år sedan, ehuru telegrafverket redan i sju års tid lemnat abonnement med direkt tillträde till hela rikstelefontätet för en till hälften nedsatt avgift. Detta är ju också ett praktiskt bevis på riktigheten af hvad förut påpekats, att det är det största nätet på platsen, som blir bestämmande.

Någon konkurrens i tekniskt eller administrativt afseende kan ej ens sägas hafva någonsin förekommit, såsom ömsesidigt eggande till telefonväsendets utveckling. De viktigaste förbättringar, som tillkommit, sedan telegrafverket börjat i någon afsevärd utsträckning upptaga

telefonverksamhet, hafva nämligen genomförts af telegrafverket. Så t. ex. var det på initiativ från telegrafverket, som man införde den amerikanska idén för multipelbord, hvarigenom arbetet med samtalens utväxling betydligt förenklades. Det var Telegrafstyrelsen, som redan för tretton år sedan från England införde det numera i alla länder antagna dubbeltrådssystemet och sedermera trots Allmänna bolagets motstånd förmådde detsamma att för erhållande af samtrafik med de interurbana riksledningarna öfvergifva det otillfredsställande enkeltrådssystemet. Likaledes var det Telegrafstyrelsen, som efter en inom verket gjord konstruktion började nedlägga telefonkablar i cementtrummor i gatorna, hvilken särdeles fördelaktiga anordning ej blott Allmänna bolaget utan ock telegrafförvaltningarna å allt flere orter inom utlandet gjort och ännu fortfarande göra sig till godo. Vidare har Telegrafstyrelsen varit förgångsman i afseende på införandet af de andra mer eller mindre viktiga förbättringar, som äro att bemärka, såsom t. ex. duplextelefoneringen, telefonautomaterna, m. m.

När alltså ekonomisk konkurrens numera icke existerar och någon teknisk i sjelfva verket aldrig funnits till, synes det som skulle den ofta upprepade hänvisningen till konkurrensens nödvändighet endast vara ett kritiklöst upprepadt slagord, så vida den ej har sin grund i den oberättigade, men för en viss del af allmänheten kännetecknande obenägenheten att tilltro statens embetsverk vilja och förmåga att, utan yttre sporrningar, af egen pligtmedvetenhet och intresse arbeta på en sund och tidsenlig utveckling af den verksamhet dem anförtrotts.

I sammanhang med frågan om den förmenta konkurrensens betydelse har äfven uttalats en farhåga att, derest rikstelefonens och de enskilda näten komma under en förvaltning, de nuvarande låga riksabonnementsprisen skulle höjas. Härvidlag kan dock icke heller konkurrensens till- eller frånvaro ega någon betydelse, då det gäller ett statens embetsverk, som i olikhet med den enskilda affärsverksamheten icke behöfver i första rummet hafva blicken riktad på förvärfvandets af största möjliga årsinkomst. För egen del har Telegrafstyrelsen, som hittills successive period för period sänkt abonnementsciffrorna öfver hela landet, icke hyst någon afsigt att vid ett uniformerande af hela nätet åter höja dessa afgifter. Men oafsedt Telegrafstyrelsens intentioner i detta afseende torde dock i alla händelser denna farhåga kunna lemnas å sido, enär det, efter hvad styrelsen härofvan förutsatt, lär blifva den telefonerande allmänheten sjelf, som genom sina representanter i Riksdagen kommer att utöfva kontroll öfver såväl abonnementsavgifternas storlek som öfriga på telefonväsendets drift ingripande åtgärder.

Med denna kännedom om telefonväsendets nuvarande ställning och om hvad som för dess framtida förkofran och tidsenliga skötsel kräfdes, kunde Telegrafstyrelsen, som kanske närmast insåg sanningen af den härofvan anförda och offentligen uttalade meningen, att här sammanföle statens och allmänhetens intressen med hvarandra gent emot ett enskildt affärsföretag, icke vid nu förestående uppgörelse med de enskilda bolagen finna bättre lösning än att, om äfven bolagen sjelfva såsom vore att vänta funne med sin fördel förenligt att för skäligt pris öfverlåta sina nät till staten, genom ett sådant köp samla *allas* intressen — statens, allmänhetens och äfven bolagens — på en sida.

Efter erhållet medgifvande af herr statsrådet och chefen för civildepartementet inleddes därför genom styrelsen förberedande underhandlingar med Allmänna bolagets och Bellbolagets verkställande direktör. Redan från början ställande sig gynsam gent emot styrelsens förslag om ett öfvertagande af privatnäten öfverlemnade denne ett i samråd med bolagens styrelser affattadt definitivt anbud å de pris, efter hvilka en försäljning af näten skulle kunna föreslås de respektive bolagen.

Med ledning af detta anbud efter det några jemkningar i enlighet med styrelsens önskan deri vidtagits har Telegrafstyrelsen med bolagens styrelser uppgjort det köpekontrakt, som styrelsen härmed får i underdånighet till Eders Kongl. Maj:t öfverlemna.

Då telefonnät af den omfattning som de enskilda bolagens i Stockholm ständigt äro underkastade förändring i anseende till abonnementens antal och natur m. m., kan gifvetvis köpeskillingen icke exakt fixeras förrän vid tidpunkten för öfvertagandet.

Enligt beräkning efter förhållandena vid innevarande års början skulle emellertid, såsom i köpekontraktet angifvits, köpeskillingen uppgå till följande belopp:

Näten inom Stockholm	kronor	8,571,680: —
Fastigheterna derstädes	»	954,477: —
Näten utom Stockholm på landsbygden samt i Upsala m. fl. städer	»	2,068,903: —
	eller tillhopa kronor	11,595,060: —

Det pris, som begäres för bolagens nät, motsvarar ett medelpris per ledning inom *Stockholm*, hvilket, då samtliga reservledningar och nedlagda cementkabelblock medräknas, något understiger hvad rikstelefonledningarna i medeltal kostat per ledning. Medellängden per ledning är något större i rikstelefonnätet än i de enskilda näten, men bolagets ledningar äro för öfrigt fullt jemförliga med statens och näten särskildt värdefulla derigenom, att antalet reservledningar är afsevärdt stort, representerande en längd af omkring 7,000 km., och dessutom utrymmet i kabeltrummorna icke är till mer än en tredjedel upptaget af ledningar. Härigenom kommer anläggningskostnaden för nya ledningar att minskas och värdet af det hela att höjas, under det att det naturligtvis verkar till ökandet af enhetspriset för de redan färdiga ledningarna.

Medelpriset för ledning i enskilda nätet *utom Stockholm*, inom 70 km.-området understiger, äfven det och något mera än i hufvudstaden, hvad motsvarande rikstelefonledningar kostat. Här äro dock rikstelefonnätets ledningar något värdefullare än bolagets.

Hvad beträffar den inkomst, som kan väntas af de till inköp ifrågasatta näten, inhemtas af de detaljerade uppgifter, som under förhandlingarna lemnats Telegrafstyrelsen, att medelafgiften för bolagens abonnemeter uppgår till ett belopp, som något öfverstiger medelafgiften för rikstelefonabonnement. Ehuru denna skilnad kommer att utjmnas, sedan näten öfvergått i statens ego, torde detta dock icke blifva af någon betydelse i afseende på den behållna inkomsten af näten, emedan dels bolagens nettoinkomst för nästlidet år (1900), enligt samma uppgifter, motsvarar å köpesumman en högre procent än den medelprocent, som nettoinkomsten af rikstelefonabonnementerna utgör af motsvarande anläggningskostnad, dels ock utgifterna af nedannämnda skäl komma att i statens hand blifva mindre. De besparingar, som genom gemensamheten i förvaltning möjliggöras, inskränka sig nämligen icke blott till den högst beaktansvärda minskning i sjelfva förvaltningskostnaderna, som en gemensam skötsel omedelbart medför genom användande i vidsträckt mån af gemensam personal och gemensamma lokaler, det vill säga minskade utgifter för såväl aflöningar som hyror, vedbrand, ljus och så vidare, utan uppstår äfven en betydlig minskning i direkt underhållskostnad derigenom, att de af nuvarande förhållanden nödvändiggjorda dubbla linierna i mycket stor utsträckning komma att försvinna. Derjemte komma äfven en del expeditionskostnader att kunna nedbringas, och i sammanhang dermed torde ej böra lemnas ur räkningen.

att enligt uppgift från allmänna bolaget den nu pågående ombyggnaden af bolagets station härstädes kommer att nedbringa den årliga vaxlingskostnaden med omkring 40,000 kronor. Förutom att vissa utgifter helt och hållet bortfalla, såsom bolagens direktionskostnader, skatter och dylikt, komma åtskilliga blifvande kostnader att under de närmaste åren betinga betydligt reducerade utgifter. Bland dem märkes först anläggningskostnaden för nytillträdande abonnenter, som på sätt nyss antydts blir minskad till följd af det stora antal reservledning, som ingå i köpet och som kunna utan vidare mottaga 4,000 à 5,000 nya abonnenter. De tillgångar, som sålunda inbesparas genom minskade anläggningskostnader i hufvudstaden och dess omgifningar, föranleda sålunda en ökad inkomstprocent på anläggningskapitalet. Detta resultat befrämjas äfven deraf, att såsom förut omnämnts de nedlagda kabeltrummmornas utrymme är endast till en tredjedel upptaget, hvarför således äfven, sedan nyssnämnda afsevärda antal reservledning en gång tagits i bruk, anläggningskostnaderna för nya ledningar i Stockholm ändå komma att under en mycket lång framtid blifva lägre än eljest. Slutligen bör äfven framhållas, att behovet af och dermed också kostnaden för nya förbindelseledningar mellan de olika stationerna kommer att minskas derigenom att de redan befintliga förbindelseledningarna kunna under en gemensam förvaltning bättre tillgodogöras för samtliga å samma ort varande abonnenters gemensamma behof.

Telegrafstyrelsen har tillsammans med allmänna bolagets styrelse uppgjort en förslagsberäkning öfver de inkomster och utgifter, som öfvertagandet af bolagens nät den 1 januari 1903 skulle under samma år medföra för telegrafverket.

Enligt denna beräkning, dervid all nödig säkerhet iakttagits, skulle inkomsterna utgöra:

för Stockholmsnäten.....	kronor	1,540,000: —	
för nätet utom Stockholm	»	250,000: —	kronor 1,790,000: —
och utgifterna uppgå till			
för Stockholmsnäten.....	kronor	885,000: —	
för nätet utom Stockholm	»	120,000: —	kronor 1,005,000: —
samt således öfverskottet utgöra.....	kronor	785,000: —	

Detta öfverskott motsvarar öfver 6 procent af köpesumman sådan den kan vid nämnda tidpunkt beräknas. Äfven med beräkning af 4

procents ränta kan således det upplånta kapitalet amorteras under kortare tid än 20 år.

Hvad särskildt beträffar de i köpet ingående fastigheterna anser sig Telegrafstyrelsen böra här framhålla, att det dem åsatta pris utgör endast deras bokförda kostnad efter det verkliga värde, hvarför tomtorna kunde, den ena redan år 1884, förvärfvas och byggnaderna uppföras och ombyggas. Då vidare Telegrafstyrelsen under det senaste årtiondet icke kunnat tillgodose det ständigt växande behovet af utvidgade tjenstlokaler för såväl styrelsen sjelf som i synnerhet för telegraf- och telefonstationer annorlunda än genom förhyrande af rum i närliggande byggnader, skulle för styrelsen, om nu ifrågasatta köp icke kommer till stånd, den tidpunkten ej vara aflägsen, då styrelsen nödgas öfvergifva denna provisoriska nödfallsanordning och förskaffa sig erforderligt utrymme i egen byggnad. Här erbjudes nu i sammanhang med bolagsnätens öfvertagande ett tillfälle att för ett pris, som med hänsyn till nuvarande tomtvärden och byggnadskostnader måste anses vara synnerligen förmånligt, med ens fylla det behof, som icke längre kan undanskjutas.

Om det ifrågasatta köpet sålunda granskas såväl till materiella värdet af anläggningarna som till affärens rentabilitet, måste detsamma efter telegrafstyrelsens uppfattning betraktas såsom från alla synpunkter fördelaktigt. Telegrafstyrelsen har därför ansett sig böra härmed underställa detsamma Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning och godkännande. De för köpeskillingsen erläggande nödvändiga medlen har Telegrafstyrelsen tänkt sig kunna erhålla genom lån, anvisadt af riksdagen, såsom förut medgifvits för förvärfvandet af öfriga enskilda telefontät i landet, der telegrafverkets egna öfverskottsmedel icke varit för behovet tillräckliga. Ehuru i detta fall beloppet är jämförelsevis ganska betydligt, har Telegrafstyrelsen dock så mycket mindre tvekat att sätta i fråga köpesummans uppbringande i denna form som efter hvad Telegrafstyrelsen visat de till inköp föreslagna näten kunna i statens ego gifva en afkastning, som genast skulle lemna medel till både ränta och amortering å köpesumman, och som med den stegring i trafiken, hvilken efter hittills vunnen otvetydig erfarenhet är att emotse, förvisso skulle komma att än ytterligare växa.

Men oafsedt de ekonomiska skäl, som synas Telegrafstyrelsen tala för öfvertagandet af de enskilda telefontäten i Stockholm på de villkor köpekontraktet innehåller, gifves det ett annat vida viktigare skäl därför, som visserligen redan framgår af den föregående framställningen, men som styrelsen i anseende till dess öfvervägande betydelse och frä-

gans inverkan på telegrafverkets framtida ställning tillåter sig här ytterligare betona. Till följd af den snabbhet, hvarmed telefonväsendet inom vårt land utvecklats, har den likformighet, hvarförutan detta kommunikationsmedels fördelar ej kunna allmänt tillgodogöras, icke kunnat samtidigt införas. Ett lands telefonväsen kan icke, särskildt med hänsyn till telefonens egen art, bringas i ordning, utan att staten själf tager ordnandet af landets *hela* telefonnät om hand. Med detta mål för ögonen är det, som Telegrafstyrelsen nätt för nät samlat landets telefonväsen, till dess slutligen icke återstått mer än de enskilda näten i sjelfva telefontrafikens centrum. Det är dessa, de sista af någon betydelse kvarvarande enskilda telefonnätens inkorporerande i det svenska rikstelefonnätet, som nu erbjudes svenska staten genom det köpekontrakt, som Telegrafstyrelsen härmed i underdånighet underställer Eders Kongl. Maj:ts godkännande.

På grund af hvad Telegrafstyrelsen härofvan anfört får styrelsen underdånigst hemställa,

att Eders Kongl. Maj:t täcktes

dels godkänna det af Telegrafstyrelsen med Stockholms Allmänna Telefonaktiebolags och Stockholms Belltelefonaktiebolags styrelser afslutade köpekontrakt om de nämnda bolag tillhöriga telefonnäten m. m.;

dels och bereda Telegrafstyrelsen utväg att för erläggande af köpeskillingen för nämnda telefonnät erhålla lån till erforderligt belopp, att vid den i köpekontraktet uppgifna tid och efter Eders Kongl. Maj:ts pröfning ställas till Telegrafstyrelsens förfogande med skyldighet för telegrafverket att derå erlægga ränta och göra afbetalningar på sätt Eders Kongl. Maj:t kan finna godt föreskrifva.

Stockholm den 28 december 1901.

Underdånigst

Erik Storckenfeldt.

M. Wennman.

Herman Rydin.

B. Stafsing.

Ernst Carlberg.

Bil. 2.

TILL KONUNGEN.

Till fullgörande af det oss af Eders Kongl. Maj:t den 4 innevarande månad lemnade uppdrag få undertecknade härmed afgifva utlåtande angående ifrågasatt inköp för statens räkning af Stockholms

Allmänna Telefonaktiebolags och Stockholms Bell Telefonaktiebolags telefonnät.

Vid sammanträde härstädes hafva tillstålts oss ett emellan Telegrafstyrelsen, å ena sidan, samt styrelserna för nämnda bolag, å andra sidan, den 28 nästlidne december upprättadt kontrakt, hvarigenom bolagen på angifna vilkor till telegrafverket försålt samtliga sina telefonanläggningar i Stockholm med omnejd m. m., äfvensom Telegrafstyrelsens underdåniga skrifvelse sistnämnda dag, deri Styrelsen, med öfverlemnande af omförmälda köpekontrakt, hemställt, att Eders Kongl. Maj:t täcktes dels godkänna detsamma, dels ock bereda Telegrafstyrelsen utväg att för erläggande af köpeskillingen för nämnda telefonnät erhålla lån till erforderligt belopp.

Köpekontraktet är af följande lydelse:

»Emellan Kongl. Telegrafstyrelsen, å ena sidan, samt Styrelsen för Stockholms Allmänna Telefonaktiebolag och Styrelsen för Stockholms Bell Telefon Aktiebolag, här nedan kallade bolagen, å andra sidan, är slutadt följande aftal:

1:o. Bolagen försälja till Kongl. Telegrafverket på vilkor, detta kontrakt angifver, samtliga sina telefonanläggningar i Stockholm med omnejd att af Kongl. Telegrafverket tillträdas och öfvertagas den 1 december 1902. Derjemte försäljer Allmänna Telefonaktiebolaget till Kongl. Telegrafverket fastigheterna N:ris 13 & 14 i kvarteret Åskslaget med adressnummer 28 och 30 vid Malmskilnadsgatan samt 25 och 27 vid Norra Smedjegatan, Jakobs församling, Stockholm, att af Kongl. Telegrafverket tillträdas den 1 januari 1903.

2:o. Köpeskillingen för telefonnäten, sådana de befunnos vid början af år 1901, beräknas sålunda:

A. *Näten i Stockholm med alla ledningar, dubbeltrådiga af koppar eller fosforbronstråd.*

a) Hufvudstationerna vid Malmskilnadsgatan, Svartmangatan och Hornsgatan med vexelbord, annan attiralj samt dit indragna abonnentledningar:

3,886 stjerntelefoner mot årspris af 100 kronor, å 480 kronor.....	kronor 1,865,280: —
2,005 apparater med direkt egen ledning, årspris 80 kronor, å 440 kronor	» 882,200: —

Transport kronor 2,747,480: —

	Transport kronor	2,747,480: —	
5,600 apparater med kombinerad ledning, årspris 60 kronor, à 400 kronor	»	2,240,000: —	
61 apparater för Allmänna bolagets eget behof, à 200 kronor	»	12,200: —	
2,348 anknjytningar och sidoapparater, årspris kronor 30: 45 i medeltal à 150 kronor	»	352,200: —	
b) sekundärstationerna Brunkeberg, Östermalm, Kungsholmen, Vasa, Storkyrkan, Maria, Ersta och Tanto med tillbehör:			
8,596 apparater med begränsadt fri samtalsrätt, årspris 36 à 45 kronor, jemte afgift för öfversamtal, à 250 kronor	»	2,149,000: —	
c) 7,000 kilometer ännu ej i bruktagna reservledningar i Stockholm, i underjordskablar, indragna i cementtrummor, à 100 kronor per kilometer dubbeltrådig kopparledning	»	700,000: —	
d) Under byggnad varande ny centraltelefonstation i Stockholm	»	370,800: —	8,571,680: —

B. Landsnätet.

Alla ledningar här liksom i Stockholm dubbeltrådiga:

664 st. telefonapparater i Upsala med ledningar à 175 kronor	»	116,200: —	
950 st. apparater i Norrtelje, Vaxholm, Södertelje, Trosa, Mariefred, Strengnäs, Enköping samt Gnesta stationssamhälle, à 150 kronor	»	142,500: —	
	Transport kronor	258,700: —	8,571,680: —

	Transport kronor	258,700: —	8,571,680: —
2,377 telefonapparater å landsbygden med ledningar intill 2 kilometers längd samt andel i vexelstation, à 200 kronor	»	475,400: —	
1,924 kilometer abonnentlinier bortom 2 kilometer från centralstationen, à 120 kronor	»	230,880: —	
155 st. apparater med anknytningsledningar i ofvannämnda städer, à 100 kronor	»	15,500: —	
275 st. telefonapparater med anknytningsledningar å landet, à 150 kronor	»	41,250: —	
5,063 kilometer hufvudledningar af järntråd N:o 11, à 120 kronor	»	607,560: —	
1,562.5 kilometer hufvudledningar af järntråd N:o 8, koppartråd, brons-tråd eller bimetallisk tråd, à 150 kronor	»	234,375: —	
561.4 kilometer hufvudledningar inom Stockholm, à 120 kronor	»	67,368: —	
100.8 kilometer sjökabelledning, à 75 öre per meter	»	75,060: —	
446 kilometer reservledningar i luft- och jordkabel, à 60 kronor	»	26,760: —	
1,442 st. reservlinier i centralstationerna med inledningar, à 25 kronor	»	36,050: —	2,068,903: —
			Kronor 10,640,583: —

För den utvidgning, telefonanläggningarna vid tillträdestiden vunnit efter början af år 1901, utgår betalning efter ofvan angifna grunder. Likaledes ersättes särskildt, hvad Allmänna bolaget visar sig hafva under samma tid utgifvit för den nya centralstationens färdigställande.

Utan särskild ersättning öfverlemnas till Kongl. Telegrafverket äfven hvad af bolagens kabelcementtrummor och kabelrör med en sträcklängd af cirka 20,400 meter och en piplängd af cirka 340,000 meter, ännu ej tagits i bruk äfvensom alla luftreservledningar och

nedledningar. Vidare alla föreningsledningar mellan de olika stationerna i Stockholm, motsvarande en dubbeltrådig längd af cirka 1,800 kilometer, alla föreningsbord (12 multipelbord med automatiska afkopplings signaler) samt reserver i stationerna, äfvensom landsliniestationen i Stockholm med 9 vaxelbord, likasom all annan till näten hörande egendom, som ej i detta kontrakt särskildt upptagits.

3:o. Köpeskillingen för fastigheterna utgör 954,477 kronor jemte hvad bolaget visar sig hafva efter ingången af år 1901 kontant utbetalt för fullbordande af åbyggnaden på desamma.

Allmänna Telefonbolaget, såsom egare till fastigheten N:ris 11 och 12 i kvarteret Åskslaget, medgifver den nya egaren till egendomen N:ris 13 och 14 att äfven för framtiden begagna nuvarande fönsterrätt mot egendomen N:ris 11 och 12 samt att för denna servitutsrätt erhålla in-teckning i sistnämnda fastighet.

4:o. Sådan materiel, som säljarne vid tillträdestiden inköpt eller kontraherat men som vid samma tid ännu ej användts för anläggningarna, öfvertages till inköpspris.

5:o. Säljarne tillhöriga möbler och inventarier för telefonaffären lösas af Kongl. Telegrafverket efter värdering.

6:o. Alla af någotdera bolaget nu anställda tjänstemän samt andra biträden för anläggningarna eller deras drift, med undantag af öfveringenjören hos Allmänna bolaget samt bolagens styrelsemedlemmar och revisorer, anses från början af år 1903 anställda hos Rikstelefonen med rätt att, så länge de till Kongl. Telegrafstyrelsens belåtenhet fullgöra sina åligganden, åtnjuta samma löneförmåner, som nu tillkomma dem; och skall härvid den del af aflöningen, hvilken utgår som tantième eller annat särskildt arfvode, utgå med samma belopp som för år 1900.

7:o. Kontrakt, som under år 1902 tecknas angående abonnement hos Rikstelefon eller någotdera bolaget, skall upprättas på sådant sätt, att detsamma blifver gällande endast till slutet af år 1902.

8:o. Alla de någotdera bolaget åliggande skyldigheter enligt upprättade abonnementskontrakt eller enligt aftal om rätt till fäste för telefonledningar eller eljest angående telefondriften öfvertagas från början af år 1903 af Kongl. Telegrafverket, som deremot från samma tid tillgodonjuter alla de rättigheter, hvilka enligt samma kontrakt eller aftal tillkomma bolagen eller något af dem.

9:o. Nuvarande samtrafikskontrakt mellan Kongl. Telegrafstyrelsen och bolagen skola fortfarande gälla till utgången af år 1902.

10:o. Det åligger bolagen att från tillträdesdagen den 1 december 1902 till utgången af samma år på sin bekostnad ombesörja telefon-

driften i bolagens nät samt att underhålla dem mot rätt att behålla alla å samma månad belöpande inkomster från näten. I följd häraf skall betalningen för de sålda näten likasom för fastigheterna erläggas den 31 december 1902, före hvilken dag det åligger säljaren att hafva till Kongl. Telegrafstyrelsen öfverlemnad behöriga åtkomsthandlingar rörande fastigheterna.

11:o. Bolagens styrelser skola ofördröjligen underställa detta kontrakt bolagens pröfning, och är kontraktet att anses såsom förfallet, derest det ej godkännes af båda bolagen senast den 31 januari 1902.

12:o. Detta kontrakt skall jemväl anses vara förfallet, derest ej Kongl. Maj:t senast den 15 februari 1902 för sin del biträder detsamma eller derest ej 1902 års Riksdag gillar kontraktet.

13:o. För den händelse att detta kontrakt skulle af anledning, som angifves i punkt 11:o eller punkt 12:o förfalla, skall nu gällande samtrafikskontrakt mellan Kongl. Telegrafstyrelsen och bolagen gälla till den 1 juni 1902.»

I sin underdåniga skrifvelse har Telegrafstyrelsen utförligt framhållit de motiv, som varit afgörande för dess hemställan och af hvilka vi ansett oss böra göra en sammanfattning. Styrelsen omnämner till en början, att de tio år gamla samtrafikskontrakten mellan rikstelefonen och de enskilda bolagen uppsagts, emedan de icke längre motsvara de förändrade förhållanden, som just under samma tio år omgestaltat det svenska telefonväsendet, samt att den ställning, rikstelefonen trots de i flera afseenden ogynnsamma förhållandena kommit att numera intaga såväl inom hufvudstaden som i det öfriga landet, ålade dess förvaltning såsom en skyldighet att, då det välbehöfliga anordnandet af trafikförhållandena nu kunde ega rum, tillse, att detta också skedde på ett sätt, hvarigenom såväl allmänhetens bästa kunde bättre än hittills tillgodoses, som ock statens egen verksamhet inom nu ifrågavarande område lugnt och enhetligt utvecklas. Sedan ett af Telegrafstyrelsen gjordt försök till trafikens ordnande på basis af afgiftsfri samtrafik strandat på de enskilda bolagens vägran, befann sig Telegrafstyrelsen framför valet mellan två alternativ, nemligen antingen all samtrafiks afbrytande eller statens öfvertagande af de enskilda telefonnäten, men ehuru genom ett dylikt afbrott rikstelefonens ställning ingalunda skulle försvagas, hade Styrelsen helt naturligt den uppfattning, att detta alternativ borde endast i fall af nödtvång tillgripas. Hvad åter det andra alternativet vidkom, hade det senaste årtiondets erfarenhet öfvertygat Telegrafstyrelsen icke blott om önskvärdheten af en sådan anordning utan äfven rent af om nödvändigheten deraf, att staten, som ensam ordnar posten och tele-

grafen i likartade former öfver hela landet, äfven måste ensam ordna telefonförhållandena, hvilka ju i sjelfva verket ej äro annat än en viss gren af telegrafverksamheten i sin helhet. Ett ordnande af rikets telefonväsen borde icke längre undanskjutas, men ett oeftergifligt vilkor därför vore äfven, att landets hela telefonverksamhet lades i statens hand, så att icke statens egen telefoninstitution i sjelfva brännpunkten af landet motarbetades af enskilda affärsföretag, hvilkas intressen gingo ut på att efter förmåga inkräkta på statens egen verksamhet. Telegrafstyrelsen framhåller äfven den statsekonomiska synpunkt, hvarur en direkt privatkonkurrens med staten är på detta område lika olämplig, som till exempel inom postväsendet, der äfven försök dertill genast af Riksdagen qväfdes. Med uppvisande af de mångfaldiga och synnerligen kännbara olägenheter, som det otillfredsställande tillståndet med tre olika telefonnät i hufvudstaden och dubbla nät i dess omgifningar och kringliggande städer medförde för trafikanterna, för telefonförvaltningen och för det allmänna, framhåfver Telegrafstyrelsen de fördelar, som dessa skulle tillskyndas genom statens öfvertagande af de enskilda telefonnäten, hvarmed ock sammanföle möjligheten för staten att kunna till ett enhetligt system omordna hela landets telefonväsen. Tidpunkten måste äfven anses vara den lämpligaste nu, ty oafsedt att samtrafikkontraktens upphörande faktiskt erbjöde ett uppslag till en ny ordning, torde rikstelefonens egen utveckling hafva nått den omfattning, att densamma nu bör ställas under Riksdagens omedelbara kontroll i likhet med jernvägarne och telegrafen. Telegrafstyrelsen gör i detta sammanhang oförbehållsamt det uttalande, att till följd af det sätt, hvarpå Styrelsen måst på egen hand samla landets telefonnät i statens ego, försöken att derunder äfven gifva likformighet åt det växande rikstelefonnätet krönts med ringa framgång, emedan dertill fordras den myndighet och auktoritet, som endast landets regering och representation tillsammans ega. När nu vidare till statsmagternas pröfning föreläge förslag till omreglering af hela telegrafverket och den hittills på extra stat uppförda telefonpersonalens inordnande såsom ordinarie under verket i dess helhet, syntes Styrelsen dermed ock vara gifven tidpunkten för rikstelefonens ställande under statsmagternas närmare inseende. Men då bör det också, såsom Styrelsen säger, vara Sveriges *hela* telefonnät som öfverlemnas. Telegrafstyrelsen, som således fann tiden vara inne och de kraftigaste skäl tala för att söka åt staten förvärfva bolagens telefonnät, lyckades äfven, efter med vederbörligt tillstånd inledda underhandlingar, träffa det aftal, som innefattas i köpekontraktet och för hvars antagande ur ekonomisk synpunkt Styrelsen lemnat en

ingående motivering. I anseende till det principiella skälets öfvervägande betydelse och frågans inverkan på telegrafverkets framtida ställning rekapitulerar Styrelsen slutligen, före affattandet af sin hemställan, i korthet hvad som Styrelsen från principiell synpunkt anser tala för det ifrågasatta inköpet.

För att kunna bilda oss ett omdöme om riktigheten af det värde, som enligt köpekontraktet åsatts bolagens telefontät — oberäknadt den i köpet ingående fastigheten, hvarom vi yttra oss särskildt — hafva under-tecknade med ledning af därför i öfrigt erforderliga uppgifter och siffror, som meddelats oss, från två synpunkter uppskattat de till inköp föreslagna näten. Vi hafva sålunda å ena sidan gjort en jemförelse mellan dessa och rikstelefontätet med hänsyn till priset för respektive abonnentledningar, hvarmed äfven motsvarande pris för några inom och utom landet af staten inköpta enskilda telefontät sammanställts. Å andra sidan hafva vi skärskådat näten tillsammans såsom en affär betraktade och beräknat dennas rentabilitet i statens hand efter det öfverenskomna inköpspriset.

Hvad beträffar *nätens värde efter priset per abonnentledning*, hafva vi utgått från förhållandena vid 1901 års början, sådana de i köpekontraktet finnas angifna för de enskilda bolagen. Då emellertid de pris, som begäras för abonnentledningarna inom Stockholm, af lätt förklarlig anledning äro temligen olika prisen för Allmänna bolagets abonnentledningar utom hufvudstaden, hafva vi särskiljt dessa båda kategorier för att jemföra dem en hvar med motsvarande rikstelefonanläggningar. Inom Stockholmsnäten vexla köpekontraktets pris för abonnentledningarna mellan 480 kr. och 150 kr., beroende icke på sjelfva anläggningarnas olika materiella värden, utan på de olika förmåner, som i förhållande till de olika årsafgifterna lemnas abonnenterna. På grund häraf och då således ledningarna i sig sjelfva icke sinsemellan erbjuda någon olikhet, hafva vi endast haft att efter totalsumman för näten i förhållande till abonnentantalet utfinna medelpriset för en abonnentledning i bolagens Stockholmsnät. Vid nyssangifna tidpunkt utgjorde de enskilda bolagens abonnentantal 22,496, hvadan då för dessa upptagits en inlösningssumma af 8,571,680 kr., staten erbjudas dessa nät för ett medelpris af 381 kr. per abonnentapparat. Vid samma tid uppgick rikstelefonens abonnentantal inom Stockholm till 7,333, hvilkas ledningar betingat en anläggningskostnad af 2,833,745 kronor eller 386 kr. per abonnentapparat. Å landsbygden med kringliggande städer

egde Allmänna bolaget en abonnentkrets på 4,421 stycken, och är därför beräknad en inlösningssumma af 2,068,903 kr. eller 467 kr. för hvarje abonnentapparat. Rikstelefonabonnenterne inom denna rayon utgjorde 3,492 stycken, hvilkas ledningar representerade en anläggningskostnad af tillhoppa 1,825,554 kr. eller 523 kr. per abonnentapparat. Således erbjudas nu de enskilda bolagens abonnentapparater till inlösen för ett belopp, som såväl inom Stockholm som i all synnerhet å landsbygden med städer understiger hvad motsvarande rikstelefonledningar kostat i anläggning.

Redan ur denna synpunkt och då ledningarnas beskaffenhet öfver hufvud taget är å ömse sidor ungefär lika god, måste därför det kontraherade priset anses för staten fördelaktigt. För ytterligare jemförelses skull hafva vi emellertid införskaffat prisuppgifter från några hufvudstäder utomlands, der inköp för statens räkning af privata telefontät egd rum. Dessa uppgifter hafva ej kunnat blifva många, enär i allmänhet, såsom Telegrafstyrelsen i sin underdåniga skrifvelse också framhållit, staten i de europeiska länderna förbehållit sig en viss utslutande rätt öfver telefontrafiken, till följd hvaraf all jemförelse med våra förhållanden är utesluten.

I Wien inköpte staten år 1895 det derstädes anlagda enskilda telefontätet med 7,100 abonnenter för en summa af 4,000,000 gulden, hvilket motsvarar ett pris af 563 gulden eller omkring 850 kronor per abonnentledning. Dervid är dessutom att märka, att detta nät visserligen var dubbeltrådigt men af mindre god beskaffenhet och med en mycket olämpligt anordnad station. Hela nätet har därför måst ombyggas — för öfrigt med det svenska rikstelefontätets underjordiska kabelfsystem såsom mönster — och två stora byggnader hafva uppförts för inrymmande af telefonstationer.

I Budapest var proceduren för statens förvärfvande af telefonväsendet något mera invecklad. År 1887 öfvergick telefontätet, som då var privat, till statsegendom, men koncessionsinnehafvaren lemnades dervid tillåtelse att belasta nätet med en in-tecknad skuld af 1,300,000 ungerska kronen (å 75 öre) och att bilda ett aktiebolag för att arrendera nätet af staten. Detta bolag erhöi rätt att drifva telefonrörelse för en tidrymd af 30 år, d. v. s. ända till år 1917. Långt innan denna tid utgätt, öfvertog emellertid staten år 1897 driften för egen räkning, i det den beviljade nämnda bolag såsom ersättning för upphörandet af dess arrendekontrakt en annuitet af 827,000 kronen, betalbar från 1897 till 1917. Denna annuitet inbegrep också likvid af nämnda in-tecknade skuld å 1,300,000 kronen, så att nätet öfvergick till staten utan någon

gravation. Antalet abonnenter var år 1887 899 och år 1897 3,647. Liqviden för nätets inlösen utgår således årligen under en tid af 20 år med en annuitet af icke mindre än 227 kronen per öfvertagen abonnentapparat.

I Bryssel inköpte staten år 1893 det privata telefonnätet derstädes, som då räknade 1,970 abonnenter, för ett pris af 3,939,220 francs eller 1,999,6 francs, d. v. s. 1,439,71 kronor per abonnentledning. Detta nät var enkeltrådigt och äfven i öfrigt otidsenligt, hvarför det måst helt och hållet ombyggas.

I Paris utlöpte dervarande telefonbolags koncession år 1889, då staten öfvertog nätet efter anläggningens materiella värde till ett pris af 11,334,340 francs. Abonnentantalet utgjorde vid tiden för öfvertagandet 10,112 st., hvaraf ett par tusen voro fördelade på bolagets lokalnät i landsorten. Medelpriset per abonnentledning uppgick alltså till 1,120,88 francs eller 807,03 kronor.

Köpesumman för Kristiania Telefonanlæg, som af den norska staten nyligen inlösts, motsvarar ett pris af 288 kr. per abonnent, men detta relativt låga pris får sin förklaring deraf, att dels nätet endast till hälften var dubbeltrådigt, dels nätets utsträckning endast motsvarade en radie af 20 kilometer, dels ock slutligen bolagets af kommunen meddelade koncession just då upphörde samt staten, som redan tidigare egt monopol på telefonanläggningar mellan kommunerna och enligt en straxt före köpet antagen lag fått monopol äfven på telefonanläggningar inom kommunerna, kunnat med stöd af denna lag expropriera hela den privata telefonanläggningen i Kristiania efter värdering. Sådan värdering skall enligt lagen göras af sex gode män, deraf hälften väljes af Stortinget för tre år i sänder och hälften utses af Konungen för hvarje gång.

I Danmark har staten icke inköpt något enskildt telefonnät, men då det i detta sammanhang kan vara af intresse att jämföra hvad ett par af de större privatnäten, enligt officiella till det danska telegrafverket inlemnade uppgifter, kostat i anläggning, torde här kunna omförmälas, att Köbenhavns Telefonaktieselskabs endast till en del dubbeltrådiga nät betingat en anläggningskostnad af 420 kr. per abonnentapparat, Fyns kommunale Selskabs helt och hållet enkeltrådiga nät 490 kr. och Nordjyllands Telefonselskabs likaledes enkeltrådiga nät 375 kr. per abonnent.

I afsigt att kunna göra jämförelse särskildt med det nu till inköp ifrågasatta nätet utom Stockholm hafva vi vidare genomgått ett antal köpekontrakt, enligt hvilka staten förvärfvat enskilda telefonnät i landsorten,

och har dervid framgått, att staten för sådana telefontät i allmänhet måst erlagga en köpeskilling, som är relativt högre än hvad här skulle ifrågakomma. Någon exakt jämförelse har dock icke kunnat göras, enär i de iakttagna fallen köpesumman för näten i sjelfva verket erlagts uteslutande såsom ersättning för öfvertagande af bolagens affär, nästan icke alls såsom liquid för någon erhållen materiel valuta. Ty alla dessa nät hafva utan något undantag varit af sådan beskaffenhet, att blott apparaterna kunnat användas och dessa t. o. m. endast delvis, hvaremot såväl stationer som ledningar måst fullständigt ombyggas, och de inköpta ledningarna hafva i sig sjelfva icke egt annat än ett skrotvärde till belopp, som motsvarat kostnaderna för deras nedtagande.

Hvad deremot beträffar de nu till inköp föreslagna telefontäten i Stockholm och dess omnejd, hafva undertecknade Rasmussen och Meyer, för att skaffa oss kännedom om deras tekniska beskaffenhet, besigtigat alla de i Stockholm belägna stationerna, stationen i Upsala och några stationer på landsbygden samt en del af linierna hufvudsakligen i Stockholms omnejd. Såsom resultat deraf kunna vi vitsorda, att såvidt omständigheterna och årstiden gjort det möjligt för oss att bilda oss en uppfattning om ifrågavarande anläggningars beskaffenhet, såväl deras stationer och ledningar som apparaterna m. m. befunnits vara tidsenligt och väl utförda samt för öfrigt hållna i ett fullgodt skick, som icke lemna rum för anmärkning.

Något, som dessutom betydligt inverkar på bedömandet af det ifrågasatta köpet och som därför enligt vår åsigt bör här framhållas, är den omständigheten, att den af Eders Kongl. Maj:t under den 1 maj 1891 Allmänna bolaget i nåder tillförsäkrade rättigheten att inom 70 kilometers rayonen utan särskildt tillstånd upprätta telefonförbindelse å kronans mark eller inom området för allmän landsväg m. m. ännu gäller under en tid af nära 40 år med utsigt för bolaget att, så vida ej nätet då af statsverket efter värdering inlösts, få denna rättighet ytterligare förlängd. Den ställning, som bolaget genom innehafvet af en så betryggande koncession intager gent emot staten, kunde lätteligen hafva mer än som här synes ha skett, inverkat på prissättningen, då det nu alltså gäller en uteslutande på frivillighet grundad försäljning.

I afseende på de ifrågavarande *telefontätens rentabilitet i statens hand* efter det öfverenskomna inköpspriset hafva vi beräknat densamma för år 1903, det första året staten skulle sjelf omhänderhafva näten. För sådant ändamål hafva vi, utöfver den i Telegrafstyrelsens underdåniga skrifvelse förekommande på mer afrundade tal baserade förslags-

beräkning upprättat en annan, grundad på de enskilda bolagens senare afgifna, närmare preciserade uppgifter. Med beräkning af den tillökning i abonnentantal, som egt rum under år 1901 och som kan antagas inträffa under innevarande år, har för abonnentantalet vid tiden för öfvertagandet af näten ur nyssnämnda uppgifter framgått en visserligen delvis approximativ siffra, som dock torde komma den rätta så nära som möjligt. De enskilda bolagens nät inom Stockholms stad visa under år 1901 en ökning af 2,484 abonnenter och beräknas under innevarande år — lågt upptaget — ökas med ytterligare 1,350 abonnenter. Summa af dessa abonnenter skulle således vid början af år 1903 uppgå till 26,269. Medelinkomsten angifves till 58 kronor och medelutgiften till 32,25 kronor per abonnent. För nätet utom Stockholm har ökningen af abonnenter under år 1901 varit 309 st. och för innevarande år antages densamma komma att utgöra 150 st., hvadan abonnentantalet upptagits den 1 januari 1903 till 4,880 st. Medelinkomsten per abonnent inom detta nät upptages till 49 kronor och medelutgiften till 23,75 kronor. Med dessa siffror skulle de inkomster och utgifter, som de privata näten under år 1903 böra medföra för telegrafverket, utgöra:

Inkomster:

26,269 abonnenter inom Stockholm		
à 58 kronor	kr. 1,523,602: —	
4,880 abonnenter utom Stockholm		
à 49 kronor	» 239,120: —	kr. 1,762,722: —

Utgifter:

26,269 abonnenter inom Stockholm		
à 32,25 kronor	kr. 847,175: 25	
4,880 abonnenter utom Stockholm		
à 23,75 kronor	» 115,900: —	» 963,075: 25
och således uppkomma ett öfverskott af	kr. 799,646: 75.	

Det kapital, hvarå detta öfverskott skall utgöra afkastningen, är den köpeskillning, som skall vid innevarande års slut erläggas. För bestämmande af densamma hafva vi utgått från den i köpekontraktet upptagna på förhållandena vid 1901 års början grundade köpesumman, 10,640,583 kronor. Denna summa bör dock minskas med det för 561,4

km. hufvudledningar till 67,368 kronor upptagna belopp, emedan detta enligt oss af allmänna bolagets verkställande direktör lemnad upplysning blifvit af misstag särskildt uppfördt, ehuru förut inberäknadt under ett par af de öfriga i kontraktet befintliga poster. Ifrågvärande summa utgör således rätteligen 10,573,215 kronor. De under åren 1901 och 1902 tillkomna abonnenterne, såsom härofvän angifvits beräknade till 3,834 abonnenter inom och 459 utom Stockholm, öka köpesumman med de för dem enligt köpekontraktet bestämda belopp, resp. 1,077,590 kronor och 92,325 kronor, eller med tillhoppa 1,169,915 kronor. Vidare bör tilläggas 3,500 km. under år 1901 utlagda, ännu ej i bruk tagna abonnentledningar med ett värde af 350,000 kronor samt ytterligare kostnad för den nya centralstationens inredning eller 529,200 kronor. De möbler och inventarier, som telegrafverket enligt köpekontraktet skall efter värdering inlösa, kunna beräknas betinga ett pris af 77,000 kronor. Slutligen torde det i förråd befintliga materiellagret kunna uppskattas till 100,000 kronor.

Köpeskillingen skulle, efter denna beräkning, den 31 december 1902 utgöra:

Telefonnätens värde den 1 januari 1901	kr. 10,573,215:—
Nyttillkomna abonnenter	» 1,169,915:—
Under år 1901 utlagda abonnentledningar.....	» 350,000:—
Nya centralstationens inredning	» 529,200:—
Möbler och inventarier	» 77,000:—
Materiel i förråd	» 100,000:—

eller tillhoppa kronor 12,799,330:—

Öfverskottet, 799,646: 75 kronor, motsvarar å detta belopp 6,25 %.

Härvid torde emellertid kunna anmärkas, att då driftskostnaderna i Stockholm ställa sig afsevärdt lägre inom rikstelefonnätet än inom de enskilda näten och detta icke beror på någon skilnad i telefonpersonalens aflöning, bör i mån, som förhållandena hinna utjemnas, öfverskottet blifva högre än enligt beräkningen, der driftskostnaderna äro uppförda med de enskilda bolagens siffror.

Vidare anse vi oss böra påpeka, att i den summa, som angifver de enskilda telefonnätens beräknade värde den 1 januari 1903, upptagits dels 10,500 km. utlagda, men då ännu ej i bruk tagna abonnentledningar med ett värde af 1,050,000 kronor, dels för bruk då ännu icke behöfliga klaffar och bordsinredning för 6,000 linier med ett värde af 90,000 kronor, dels ock 18 multipelbord med fullständigt multipelfält för 16,000 linier med ett värde af 300,000 kronor. Sammanlagda be-

loppet af dessa poster, 1,440,000 kronor, utgör således egentligen ett för blifvande anläggningar förskotteradt kapital, hvars afkastning kommer först framtiden till godo. Likaså ingår, såsom af kalkylen synes, i nämnda köpesumma ett förråd af materiel till värde af 100,000 kr.

Slutligen bör i detta sammanhang framhållas de besparingar i utgifter, som uppkomma genom statens öfvertagande af de enskilda näten och dermed möjliggjord gemensamhet i förvaltningen. Förutom den minskning af nyanläggningskostnad, som kommer att under flere år föränledas af det ofvan angifna jämförelsevis stora antalet redan utlagda abonnentledningar, som vid tiden för öfvertagandet ännu ej tagits i bruk, och det befintliga utrymmet i kabeltrummorna, blifva sjelfva förvaltningskostnaderna betydligt lägre derigenom, att en gemensam skötsel medför först och främst minskning af stationernas antal och användande i vidsträckt mån af gemensam personal och gemensamma lokaler, deraf föränledd sänkning af utgifterna för aflöningar, hyror, vedbrand, ljus m. m. Vidare komma de direkta underhållskostnaderna att sjunka, då de af nuvarande förhållanden nödvändiggjorda dubbla linierna i mycket stor utsträckning försvinna. Slutligen kunna en del expeditionskostnader nedbringas, hvarjente vissa utgifter helt och hållet bortfalla, såsom bolagens skatter o. d.

Deremot torde ett annat förhållande, som synes verka i motsatt riktning, här böra upptagas till beaktande. Bland telefonabonnenterne i Stockholm fins ett antal, som ursprungligen af den nu rådande dualismen inom hufvudstadens telefonväsen nödgats hålla dubbla apparater, en i rikstelefonnätet och en i något af de enskilda. Man skulle häraf kunna föränledas till den tanken, att när staten öfvertagit de enskilda näten, desse abonnenters behof af två apparater skulle alldeles försvinna och således den sammanlagda abonnentstammen i någon afsevärd mån minskas. För att bedöma hvilken betydelse denna eventuella faktor bör tillmätas vid beräkningen af rentabiliteten, hafva vi inhemtat närmare upplysningar i frågan och af dessa funnit, att antalet dylika dubbelabbonenter icke utgör mera än 2,885 samt att desses två samtidiga abonnement oftast afse hvartdera olika syften så till vida, att den ena apparaten hufvudsakligen tillgodoser affärsverksamhetens och interurbantrafikens behof, hvaremot den andra är beräknad för privatlifvets tjänst och lokaltrafiken i öfrigt; hvarför det för flertalet af dessa abonnenter torde blifva alltför obeqvämt att, äfven efter samtliga nätens samlande i en hand, afstå från den ena af de båda apparaterna.

De i köpet ingående *fastigheterna* N:ris 13 och 14 i kvarteret Åsk-

slaget äro i köpekontraktet beräknade endast till sitt bokförda värde, hvilket framgår af Allmänna bolagets styrelseberättelse för år 1900, der fastigheten N:o 13 upptages till 425,477,89 kr. och fastigheten N:o 14 till 529,000 kr. Med hänsyn dertill och då särskildt den ena fastigheten af bolaget förvärfvats på en tid, då såväl tomtvärdet som byggnadskostnaderna voro betydligt lägre än för närvarande, torde man kunnat redan på förhand hafva skäl till det antagandet, att priset måste anses vara för staten fördelaktigt. Vi hafva emellertid trott oss böra inhemta en särskildt sakkunnig fackmans omdöme och därför vändt oss till en af hufvudstadens mest framstående byggmästare. Denne har från ren byggnads- och tomtsynpunkt besigtigat fastigheterna och afgifvit följande yttrande:

»Anmodad att afgifva utlåtande öfver Allmänna Telefonbolagets egendomar N:o 13 och 14 inom kvarteret Åskslaget vid Malmskillnadsgatan härstädes får jag härmed, efter att hafva å samma egendomar verkställt besiktning meddela att egendomarne befunnits väl underhållna och i godt stånd och anser jag att den af Bolaget begärda köpeskillingen för nämnda egendomar icke är för högt tilltagen.

Stockholm den 21 januari 1902.

Oscar Herrström.»

Af ofvanstående utredning torde framgå såsom slutresultat:

att den öfverenskomna köpesumman, beräknad såsom liqid för anläggningskostnaden, angifver ett billigare pris per abonnentapparat än hvad motsvarande rikstelefonanläggningar kostat staten, likaledes billigare än de pris, som i utlandet erlagts vid derstädes af statsverket gjorda inköp af privata telefontät, äfvensom billigare än de pris, hvarför enskilda telefontät i Sverige kunnat tidigare af staten förvärfvas; samt

att samma köpesumma, betraktad såsom ett kapital placeradt i syfte att gifva en tillfredsställande afkastning, måste beräknas redan från början skola lemna en annuitet, tillräcklig till kapitalets fulla förräntning och snabba amortering.

Vår uppfattning af det föreliggande inköpsförslaget, pröfvadt från

sakens finansiella sida, torde härmed vara klargjord; och är det hufvudsakligen ur denna synpunkt vi ansett det hafva ålegat oss att granska detsamma. Dervid hafva vi dock ingalunda förbisett, att äfven andra och dertill mycket viktiga synpunkter måste vid detta ärendes behandling komma till beaktande; men inskränka vi oss till att i afseende å dessa åberopa Telegrafstyrelsens framställning i dess underdåniga skrifvelse.

Om och i sådant fall i hvilken utsträckning staten bör inlåta sig på ekonomisk och industriel verksamhet, är i och för sig en ganska svårlost och därför fortfarande mycket omtvistad fråga. Men rörande tvenne områden för en sådan verksamhet torde knappast numera någon större meningsskiljaktighet råda: Ett lands post- och telegrafväsen — och till det sistnämnda hör telefondriften såsom en integrerande verksamhetsgren — kunna icke tillfredsställande ordnas utan såsom ett sammanhängande, hela landet omslutande helt. Men en sådan helhet kan af den enskilda företagsamheten näppeligen åstadkommas; den vinnes endast då dessa verksamhetsområden öfvertagas af staten. Och därför bör och måste statsverket taga dem om hand.

Också är denna uppfattning redan i Sverige af statsmakterna accepterad. Sålunda har staten här alltid sjelf omhänderhaft postväsendet och afvisat försök att inkräkta på denna dess verksamhet. Telegrafväsendet har ända från telegrafens första användning i landet legat i statens hand. Hvad telefonen angår, lemnade staten här med en viss tveksamhet i början initiativet åt de enskilde och så uppstod en mängd små privatnät. Men då det sedan blef fråga om de långa och dyrbara interurbana ledningar, som erfordrades för att sammanknyta lokalnäten, måste staten ingripa; och sedan har den af omständigheternas och konsekvensens makt drifvits att steg för steg söka öfvertaga det hela. Det återstår endast en enda länk, men en synnerligen viktig sådan för att möjliggöra hela det svenska telefonväsendets inordnande under likartade former öfver hela landet. Och denna länk erbjuder sig nu för statsverket tillfälle att på fullt antagliga vilkor förvärfva.

Vi hafva redan i det föregående ansett oss böra påpeka, att den koncession Allmänna bolaget innehar räcker ännu i 40 år, under hvilken tid således ett förvärfvande af dess telefonnät endast genom frivilligt köpeaftal kan åstadkommas. Men all erfarenhet i dylika fall gifver vid handen, att en sådan åtgärd, ju längre man uppskjuter den, kräfver så mycket kännbarare offer, när den dock slutligen måste genomföras.

På grund af hvad vi sålunda anført, tillåta vi oss hos Eders Kongl. Maj:t till nådigt bifall förorda Telegrafstyrelsens i underdånighet framlagda förslag till inköp af de enskilda telefontäten i Stockholm och dess omnejd.

Stockholm den 22 januari 1902.

Carl Herslow.

J. Rasmussen.

N. Meyer.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mostly illegible due to fading and bleed-through.

Handwritten text, possibly a signature or a date, located in the middle of the page.

Bil. 3.

Kontrakt

rörande samtrafik mellan Kongl. telegrafverkets och
Stockholms allmänna telefonaktiebolags
telefonnät i Stockholm.

Emellan Kongl. telegrafstyrelsen och Stockholms allmänna telefonaktiebolag är följande öfverenskommelse träffad rörande samtrafik emellan telegrafverkets och bolagets uti deras respektive centralstationer i hufvudstaden intagne telefonledningar:

1:o. Samtrafiken omfattar samtliga telegrafverkets och bolagets såväl nu befintliga som framdeles anlagda telefonledningar inom hufvudstaden äfvensom derifrån utgående (i vederbörlig ordning) anlagda telefonledningar, med allenast den inskränkning, hvarom här nedan i punkterna 3:o och 4:o handlas.

2:o. För samtrafiken erforderliga förbindelseledningar mellan telegrafverkets och bolagets centralstationer anläggas och underhållas af telegrafverket på sätt telegrafstyrelsen finner för ändamålet lämpligast, vare sig medelst luftledningar eller underjordiska ledningar. Anläggnings- och underhållskostnaderna för förbindelseledningarne bestridas gemensamt af telegrafverket och bolaget efter lika fördelning.

3:o. Abonnentledningar, för hvilka förbindelse önskas med telegrafverkets interurbana dubbelledningar, skola jemväl göras dubbeltrådiga. Innan sådan bolaget tillhörig dubbelledning upplåtes för samtrafik med telegrafverkets interurbana dubbelledningar, eger telegrafstyrelsen att genom någon dess ingenjör undersöka, huruvida samma ledning är väl isolerad och eger godt ledningssammanhang, äfvensom huruvida den deri insatta telefonapparaten är af bästa konstruktion samt i godt skick. Uppstår sedermera fel å ledningen i något af nyssberörda hänseenden, eger direktören för telegrafverkets centralstation att för-

vägra förbindelse mellan sådan ledning och telegrafverkets interurbana ledningar, intilldess anmärkt felaktighet varder genom bolagets försorg afhjelpat. Skulle bolaget tillåta samtrafik emellan enkeltrådig ledning i bolagets nät och telegrafverket tillhörig interurban dubbelledning, eger telegrafstyrelsen att till omedelbart upphörande uppsäga denna öfverenskommelse i hvad densamma rörer samtrafiken med telegrafverkets interurbana telefonledningar.

4:o. Af de i bolagets centralstation intagna interurbana ledningar omfattar samtrafiken endast sådana, för hvilkas anläggning bolaget erhållit Kongl. Maj:ts tillstånd.

5:o. För samtrafiken mellan telegrafverkets och bolagets lokala telefonnät erlägges en afgift af tio (10) öre för hvarje samtal, nemligen af telegrafverket till bolaget, när samtalet begärts af en telegrafverkets abonnent, men af bolaget till telegrafverket, när samtalet begärts af en bolagets abonnent. Från denna afgift äro frikallade de samtal, som i begge riktningarne utvexlas å de telegrafverkets ledningar, som blifvit anlagda före den 1 juli 1889, äfvensom å de ledningar, som till statens embetsverk och inrättningar efter denna tid utföras i Stockholm eller omnejd.

6:o. För samtal, som af abonnent i bolagets lokala nät begäres med telegrafverkets interurbana ledningar, erlägger bolaget till telegrafverket den af Kongl. Maj:t fastställda samtalsavgift med en förhöjning af tjugu (20) öre; för samtal, som af telegrafverkets abonnent begäres med bolagets interurbana ledningar, erlägger telegrafverket till bolaget samma afgift, som bolaget för enahanda samtal fordrar af sina egna abonnenter i hufvudstaden, med en förhöjning likaledes af tjugu (20) öre.

7:o. För samtal, som från telegrafverkets eller bolagets interurbana ledningar begäras med abonnent inom den andra förvaltningens lokala nät, erlägges samtrafiksavgift enligt 5:te punkten.

8:o. För samtal, som utvexlas mellan telegrafverkets och bolagets interurbana ledningar, erlägges samtrafiksavgift i enlighet med bestämmelserna i 6:te punkten.

9:o. Med interurban ledning förstås i denna öfverenskommelse sådan ledning, som med Stockholm förbinder annan ort, der statstelegrafstation finnes inrättad. Lokalt nät omfattar deremot endast sådana ledningar, som enligt nyssnämnda bestämmelse icke äro att anse såsom interurbana.

10:o. För hvarje samtal, som utvexlas mellan telegrafverkets och bolagets nät, åligger det den förvaltning, från hvilkens nät samtalet

utgår, att samtidigt med beställningen uppgifva namn och nummer äfven å den abonnent, som begärt samtalet, äfvensom, derest han tillhör nät utom hufvudstaden, namnet på den ort der detta nät har sin centralstation.

11:o. Telegrafverket och bolaget tillhandahålla hvarandra kostnadsfritt så många exemplar af egna abonnementskataloger, som det andra har antal abonnenter inom sitt lokalnät, hvarjemte bolaget derutöfver af sin katalog lemnar telegrafverket ett exemplar för hvarje af dess i förbindelse med statstelefonnätet stående centralstationer. Den ena förvaltningen eger icke att uti sin katalog upptaga den andra förvaltningens abonnenter.

12:o. Denna öfverenskommelse gäller från den 1 nästkommande juni tills vidare och intill tolf månader efter det densamma varder från någondera sidan uppsagd; vid den tidpunkt, då samtrafik af sådan anledning upphör, skall, i händelse telegrafverket verkställt uppsägningen, detsamma ersätta bolaget för de kostnader, detta fått vidkännas för anläggning mellan telegrafverkets och bolagets centralstationer af förbindelseledningar, hvilka efter samtrafikens upphörande blifva telegrafverkets tillhörighet.

13:o. Skulle olika meningar uppstå angående rätta tillämpningen af detta kontrakt eller rätta tolkningen af någon deri förekommande bestämmelse, skall den sålunda uppkomna tvisten slitas af skiljemän på sätt i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887 stadgas.

14:o. Af detta kontrakt äro tvenne lika lydande exemplar underskrifna och utvexlade.

Stockholm den 17 maj 1890.

ERIK STORCKENFELDT.

M. WENNMAN.

C. F. ENGSTRÖM.

För Stockholms allmänna telefonaktiebolag:

R. ABELIN.

G. R. DAHLANDER.

W. MONTELIUS.

H. T. CEDERGREN.

Såsom tillägg till förestående kontrakt varder härmed öfverenskommet, att kontraktet ej må under tio (10) år härefter från någondera sidan uppsägas.

Stockholm den 6 juni 1890.

ERIK STORCKENFELDT.

M. WENNMAN.

C. F. ENGSTRÖM.

För Stockholms allmänna telefonaktiebolag:

R. ABELIN.

G. R. DAHLANDER.

W. MONTELIUS.

Bil. 4.

Transsumt.

Kontrakt.

Under förutsättning och vilkor, att Kongl. Maj:t, inom 2 månader efter derom gjord framställning af Stockholms allmänna telefonaktiebolag, meddelar bolaget nådigt tillstånd att å mark och inom område, som af Kongl. kungörelsen den 20 april 1883 afses, till en utsträckning åt hvarje håll af 70 kilometer — fogelvägen räknadt — från Stortorget i Stockholm bibehålla bolagets nuvarande, å bilagda förteckning upptagna telefonanläggningar och anordna nya dylika anläggningar, samt att detta tillstånd meddelas *dels* för en tid af 50 år med rätt för statsverket att vid nämnda tids utgång efter värdering inlösa bolagets ledningar utom Stockholm, och för bolaget att, derest ej statsverket fem år före utgången af samma tid tillkännagifver sig vilja af en sådan lösningsrätt sig begagna, å ledningarne erhålla ny koncession, *dels ock* under de vilkor i öfrigt, som i särskildt sammanhang med detta kontrakt dertill uppgjort förslag finnas upptagna, är mellan Kongl. telegrafverket och Stockholms allmänna telefonaktiebolag träffadt följande aftal:

1:o. Bolaget öfverlåter och försäljer till Kongl. telegrafverket:

a) bolagets telefonledningar mellan Enköping och Vesterås samt mellan Gnesta och Norrköping äfvensom den del bolaget eger i den af bolaget anlagda telefonledningen mellan Gnesta och Nyköping, jemte de till dessa ledningar hörande, bolaget tillhöriga stolpar och annan materiel;

b) det bolaget tillhöriga telefonnät i Helsingland, i sammanhang hvarmed å Kongl. telegrafverket öfverlåtes bolagets rätt till användande af och samtrafik med andra telefonledningar i nämnde landsdel;

c) under förutsättning af bifall från stadsfullmäktige i Jönköping bolagets telefonnät i Jönköping och trakten deromkring jemte den bolaget tillkommande rätt till andra telefonanläggningar derstädes; allt enligt särskildt uppgjort och detta kontrakt bilagd specifikation.

2:o. Köpeskillingen utgör etthundrasextiofyra tusen niohundra (164,900) kronor.

3:o. Tillträdet eger rum sålunda:

4:o. Kongl. telegrafverket öfvertager från och med tillträdet bolagets rättigheter och skyldigheter enligt samtliga nu gällande abonnementskontrakter samt i öfrigt följande kontrakter och aftal:

5:o. Uti det mellan Kongl. telegrafverket och bolaget den 17 maj 1890 slutna kontrakt rörande samtrafik mellan Kongl. telegrafverkets och bolagets telefontät göras:

A) den ändring, att punkterna 6 och 8 i kontraktet erhålla följande lydelse:

6:o. För samtal, som af abonnent i bolagets lokala nät begäres med telegrafverkets interurbana ledningar, erlägger bolaget till telegrafverket den af Kongl. Maj:t fastställda samtalsavgift med en förhöjning af tio (10) öre;

för samtal, som af telegrafverkets abonnent begäres med bolagets interurbana ledningar, erlägger telegrafverket till bolaget samma avgift, som bolaget för enahanda samtal fordrar af egna abonnenter i hufvudstaden med en förhöjning af tio (10) öre.

8:o. För samtal, som utvexlas genom telegrafverkets och bolagets interurbana ledningar, erlägges *dels* samtrafiksavgift med tio öre, hvilken avgift betalas af bolaget till telegrafverket, då samtalet begäres från bolagets ledning, och af telegrafverket till bolaget, då samtalet begäres af en telegrafverkets abonnent, *dels* samtalsavgift till telegrafverket, hvilken samtalsavgift skall beräknas till samma belopp, som enligt den af Kongl. Maj:t fastställda taxa utgår för samtal mellan telegrafverkets egne abonnenter å de platser, mellan hvilkas centralstationer samtalet eger rum, och hvilken samtalsavgift, då samtalet begäres från bolagets nät, af bolaget till telegrafverket redovisas;

B) följande tillägg:

a) Samtrafik medgifves jemväl mellan bolagets hela lokala nät och dess samtliga interurbana ledningar, å ena sidan, och, å andra sidan, telegrafverkets abonnenter i telefontäten i Norr-

köping, Nyköping och Vesterås, äfvensom, i hvad Kongl. telegrafverket angår, de öfriga ledningar, mellan hvilka och bolagets nät samtrafik nu eger rum öfver dessa städer. För denna samtrafik anvisar Kongl. telegrafverket särskild dubbeltrådig ledning.

För samtal, som sålunda förmedlas, erlägges ingen samtrafiksafgift utan allenast samtalsafgift till Kongl. telegrafverket, hvilken samtalsafgift skall beräknas till samma belopp, som enligt den af Kongl. Maj:t fastställda taxa utgår för samtal mellan telegrafverkets egne abonnenter å de platser, mellan hvilkas centralstationer samtalet eger rum; egande bolaget, som till Kongl. telegrafverket redovisar afgifterna för de samtal, som begäras från bolagets nät, att härför tillgodoräkna sig sex öre för hvarje sådant samtal.

b) Derest Kongl. telegrafverket framdeles tillåter att, förutom telefontäten i Norrköping, Nyköping, Vesterås och Eskilstuna, telefonledning å sådan ort utom Stockholm, å hvilken statstelegrafstation finnes inrättad, genom Kongl. telegrafverket förbindes med enkeltrådig telefontät i Stockholm, skall den bolaget medgifna samtrafiken omfatta jemväl de telefonledningar, hvilka ingå till centralstation i Örebro, Gefle eller annan från Stockholm ej aflägsnare än 16 nymil — fogelvägen räknadt — belägen plats, och hvilka ega eller erhålla rätt till samtrafik med Kongl. telegrafverkets lokalnät i Stockholm.

6:o. Derest före distribution af ny katalog angående rikstelefontätet bolaget tillställer Kongl. telegrafverket förteckning öfver sådana ledningar i bolagets nät, mellan hvilka och rikstelefontätet samtrafik eger rum, tryckt såsom supplement till rikstelefonkatalogen och upptagande allenast namn, yrke, nummer och adress å vederbörande abonnenter, vill Kongl. telegrafverket utan kostnad för bolaget låta med rikstelefonkatalogen utdela berörda förteckning.

7:o. Bolaget förbinder sig att utom det i ingressen till detta kontrakt angifna område icke idka telefonrörelse inom Sverige liksom att ej heller med sitt nät sammanbinda utom sagda område befintliga enskilda telefonanläggningar, dock att bolaget härför ej är hindradt att i sitt nät intaga enskild abonnentledning, som i laga ordning anlagts och som ingår direkt till station inom det bolaget medgifna verksamhetsområde. Brytes häremot och följer ej rättelse omedelbart sedan Kongl. telegrafverket om sådan erinrat, vare Kongl. telegrafverket frikalladt från de förbindelser, som i fråga om samtrafik å Kongl. tele-

grafverkets interurbana ledningar kontraktsevenligt åligga Kongl. telegrafverket.

Stockholm den 13 februari 1891.

Godkännes, under förutsättning att Kongl. Maj:t dertill i näder lemna bifall.

ERIK STORCKENFELDT.

M. WENNMAN.

N. R. CURMAN.

EDW. SVANBECK.

För Stockholms allmänna telefonaktiebolag:

R. ABELIN.

W. MONTELIUS.

VIKTOR KLEMMING.

H. T. CEDERGREN.

Bil. 5.

Kongl. Maj:ts

nådiga resolution på en af Stockholms allmänna telefonaktiebolag den 18 sistlidne februari till Kongl. Maj:t ingifven skrift, deruti,

sedan, under förutsättning och vilkor, att Kongl. Maj:t inom två månader efter derom gjord framställning af bolaget meddelade bolaget nådigt tillstånd att å mark och inom område, som i Kongl. kungörelsen den 20 april 1883 afsåges, till en utsträckning åt hvarje håll af sjuttio kilometer — fogelvägen räknadt — från Stortorget i Stockholm bibehålla bolagets nuvarande, å här bilagda förteckning upptagna telefonanläggningar, och anordna nya dylika anläggningar, samt att detta tillstånd meddelades *dels* för en tid af femtio år med rätt för statsverket att vid nämnda tids utgång efter värdering inlösa bolagets ledningar utom Stockholm och för bolaget att, derest ej statsverket fem år före utgången af samma tid tillkännagåfve sig vilja af en sådan lösningsrätt sig begagna, å ledningarne erhålla ny koncession, *dels ock* under de vilkor i öfrigt, som i särskildt dertill uppgjordt förslag finnes upptagna, den 13 i förstnämnda månad mellan Kongl. telegrafverket och bolaget aftal träffats om öfverlåtande till staden af bolagets telefonnät i Jönköping, dess ledning mellan Gnesta och Norrköping, dess del af ledningen mellan Gnesta och Nyköping, dess ledning mellan Enköping och Vesterås samt dess telefonnät i Söderhamn med kringliggande orter,

bolaget i underdånighet anhållit om sådan koncession af telefonanläggningen, som förut blifvit omförmäld; gifven Stockholms slott den 1 maj 1891.

Kongl. Maj:t har, sedan på grund af nådiga remisser särskilda underdåniga utlåtanden afgifvits af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i

Stockholms, Upsala, Södermanlands och Vestmanlands län, af Kongl. telegrafstyrelsen och af Kongl. domänstyrelsen samt telegrafstyrelsen öfverlemnadt en mellan styrelsen och bolaget den 15 sistlidne april upprättad afhandling, innefattande öfverenskommelse om sådan ändring i aftalet af den 13 förutgångna februari, att, bland annat, samma aftal skulle anses träffadt under förutsättning och vilkor, att der omförmälda tillstånd för bolaget att inom visst område bibehålla sina nuvarande och anordna nya telefonanläggningar af Kongl. Maj:t blefve meddeladt inom den 15 innevarande månad, låtit detta ärende Sig föredragas; och finner Kongl. Maj:t, som denna dag, i hvad på telegrafverket ankommer, i nåder godkänt och stadfäst omförmälda mellan telegrafverket och Stockholms allmänna telefonaktiebolag den 13 februari innevarande år träffade aftal med deruti enligt afhandling af den 15 sistlidne april mellan telegrafverket och bolaget öfverenskomna ändringar, godt meddela bolaget nådigt tillstånd att, såvida bestämmelserna i nyssnämnda afhandlingar af den 13 februari och den 15 april innevarande år af bolaget behörigen iakttagas, å mark och inom område, som i Kongl. kungörelsen den 20 april 1883 afses, till en utsträckning åt hvarje håll af sjuttio kilometer — fogelvägen räknadt — från Stortorget i Stockholm bibehålla bolagets nuvarande å ofvan omförmälda förteckning upptagna telefonanläggningar och anordna nya dylika anläggningar, under vilkor,

att de för ledning erforderliga stolpar, då de vid allmän landsväg uppsättas, ej anbringas å vägbanan eller i öfrigt på sådant sätt, att genom stolparne eller de mellan dem fortlöpande ledningstrådarne hinder eller olägenhet för landsvägstrafiken eller vägunderhållet uppstår;

att, der ledning framdrages öfver kronans jord, bolaget ställer sig till efter rättelse de föreskrifter angående platsen för stolparnes uppsättande och sättet för ledningens framdragande i öfrigt, som, på bolagets anmälan, meddelas af den embetsmyndighet, under hvars in-seende jorden står; börande bolaget, der jorden innehafves af arrendator eller boställshafvare, sjelft förskaffa sig dessas medgifvande till lednings framdragande, der sådant kan erfordras;

att det bolaget lemnade tillstånd icke innefattar medgifvande för bolaget att framdraga telefonledning utefter statens jernvägar å område, tillhörigt samma jernvägar;

att, der bolagets ledning korsar statens jernväg, telegraf- eller telefonledning, bolaget ställer sig till efter rättelse de föreskrifter angående sättet för dess lednings framdragande och underhåll i korsningen äfvensom angående dess underhåll i närheten af jernvägsspåret, som

på bolagets anmälan meddelas af Kongl. jernvägs- och telegrafstyrelserna;

att bolaget ersätter skada, som uppstår för kronan, vederbörande arrendator eller boställshafvare till följd af lednings framdragande öfver kronans mark, äfvensom skada, som genom lednings anläggning eller underhåll kan uppkomma å allmän väg, statens jernväg, telegraf- eller telefonanläggning;

att bolaget på telegrafstyrelsens anmaning med ledning vidtager de förändringar, som kunna finnas erforderliga, i händelse den varder hinderlig för de elektriska ledningar, som äro uppsatta eller framdeles kunna komma att genom statens försorg anläggas i närheten af bolagets ledning;

att bolaget ofördröjligen och utan ersättning borttager ledning från kronans mark, då sådant å Kongl. Maj:ts och kronans vägnar påfordras, äfvensom från området för allmän landsväg, då sådant för något statens ändamål påkallas;

att under krigstid, vid smittosamma sjukdomars utbrytande, skogseld eller andra olycksfall äfvensom för brottslingars efterspanande statens tjenstemän ega att före andra mot afgift begagna bolagets ledningar;

att bolagets telefonledningar icke utan särskildt nådigt medgifvande utsträckas längre än sjuttio kilometer åt hvarje håll — fogelvägen räknadt — från Stortorget i Stockholm; samt

att, när ny telefonanläggning inom nämnda område af bolaget anordnas, derom hos telegrafstyrelsen göres anmälan;

skolande det sålunda meddelade tillståndet gälla för en tid af femtio år, med rätt för statsverket att vid nämnda tids utgång efter värdering inlösa bolagets ledningar utom Stockholm och för bolaget att, derest ej statsverket fem år före utgången af denna tid tillkännagifver sig vilja af en sådan lösningsrätt sig begagna, å ledningarna erhålla ny koncession.

Hvilket vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

OSCAR.

[L. S.]

F. von Essen.

Main body of handwritten text, consisting of several paragraphs. The text is written in a cursive script and is largely illegible due to blurring and low contrast.

Handwritten signature or name at the bottom center of the page.

Small handwritten text or initials located at the bottom left of the page.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 21
mars 1902.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre VON OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: herr VON KRUSENSTJERNA,
 grefve WACHTMEISTER,
 CLAËSON,
 CRUSEBJÖRN,
 ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 HAMMARSKJÖLD och
 WESTRING.

Departementschefen, statsrådet herr von Krusenstjerna anförde vidare:

Uti det af telegrafstyrelsen genom underdånig skrifvelse den 28 december nästlidna år Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning underställda ärendet angående inköp af Stockholms allmänna telefonaktiebolags och Stockholms Bell telefonaktiebolags samtliga telefonanläggningar i hufvudstaden med omnejd m. m. behagade Eders Kongl. Maj:t vid underdånig föredragning den 31 sistlidne januari

dels, under förutsättning af innevarande års Riksdags godkännande och under förbehåll att Stockholms stadsfullmäktige före samma riksdags avslutande medgåfve, att det Stockholms allmänna telefonaktiebolag meddelade tillstånd att i vissa gator och öppna platser i hufvudstaden nedlägga och begagna telefonkablar äfvensom cementrör och cementtrummor för framdragande af telefonledningar finge, på de för Stockholms allmänna telefonaktiebolag föreskrifna vilkor, öfverlätas å telegrafverket, för sin del biträda det underställda aftalet om inköp af Stockholms allmänna telefonaktiebolags och Stockholms Bell telefonaktiebolags telefonanläggningar i Stockholm m. m.,

dels anbefalla öfverståhållareembetet att skyndsamt inhemta och till Eders Kongl. Maj:t inkomma med yttrande af Stockholms stadsfullmäktige, huruvida stadsfullmäktige medgåfve, att omförmälda tillstånd finge, på de för bolaget föreskrifna vilkor, öfverlätas å telegrafverket,

dels ock lemna fullmäktige i riksgäldskontoret tillfälle att afgifva yttrande i fråga om det lån, telegrafstyrelsen i skrifvelsen den 28 december nästlidna år hemställt att af statsmedel erhålla för köpeskillings erläggande.

Nu hafva i skrifvelse den 13 nästlidne februari fullmäktige i riksgäldskontoret afgifvit yttrande angående det ifrågasatta lånet till telegrafstyrelsen för erläggande af berörda köpeskillning och dervid anført hufvudsakligen följande:

Med afseende å de lån, som riksgäldskontoret för hvarje år allt sedan 1891 bemyndigats att till belopp af i allmänhet 1,000,000 kronor årligen tillhandahålla telegrafstyrelsen för fortsatt utveckling af statens telefonväsende, hade af Riksdagen föreskrifvits, att lånen skulle inom tolf år från första lyftningsdagen återgåldas medelst afbetalningar i den mån telegrafverkets medel dertill lemnade tillgång, samt att å desamma skulle erläggas ränta motsvarande den ränteutgift, som genom lånebeloppens öfverlemnande till telegrafstyrelsen förorsakades riksgäldskontoret. För de under senare åren lyftade lånebeloppen hade med anledning af sistberörda stadgande räntan af fullmäktige bestämts till 4 procent; och ansåge fullmäktige att, i händelse nu ifrågavarande köpeskillingsbelopp skulle af riksgäldskontoret såsom lån ställas till telegrafstyrelsens förfogande, jemväl å detta lån räntan lämpligen borde utgå efter nämnda procent. Hvad anginge återbetalningen af sistberörda lån, torde den icke kunna verkställas på så kort tid, som föreskrifvits för de omförmälda jemförelsevis mindre försträckningarna. Telegrafstyrelsen hade beräknat, att de nu till inköp föreslagna telefon-

näten skulle komma att lemna telegrafverket en årlig nettoafkastning af något mer än 6 procent af köpesumman. Med den annuitet af 6 procent, som styrelsen med afseende härå kunde anses blifva i tillfälle att erlægga å det ifrågasatta lånet, skulle detsamma vid beräkning af 4 procent ränta slutamorteras på en tid af 28 år. I betraktande af lånets storlek och den jemförelsevis långa tid, som sålunda måste afses för dess amortering, syntes det fullmäktige i detta fall vara mindre lämpligt att, såsom beträffande de till telegrafstyrelsen förut utgifna lånen skett, lemna styrelsen frihet att i mån af tillgång göra större eller mindre afbetalningar å kapitalet, endast med vilkor att det blefve inom en utsatt tid återguldnet. Då inkomsten af telefonanläggningarna icke torde vara underkastad stora vexlingar från det ena året till det andra, syntes det ej heller behöfva förorsaka telegrafstyrelsen någon afsevärd olägenhet att till ränta och amortering å lånet årligen erlægga ett visst belopp, och torde detta kunna bestämmas till 6 procent af ursprungliga kapitalet. Då det emellertid kunde befinnas nödigt att å de telefonanläggningar, som enligt det föreliggande förslaget skulle införlifvas med statens telefonnät, vidtaga åtskilliga förbättringar och förändrade anordningar, hvarigenom under den första tiden afkastningen delvis komme att tagas i anspråk, vore det måhända för telegrafstyrelsen, som beträffande sina nuvarande lån från riksgäldskontoret började amorteringen först två år efter lånets upptagande, önskligt att äfven beträffande det nu ifrågasatta lånet vara under de två första åren befriad från annan utbetalning än den, som erfordrades för gäldande af upplupen ränta. Genom en dylik bestämmelse, hvaremot fullmäktige ej hade något att erinra, skulle tiden för lånets slutbetalning sålunda utsträckas till 30 år, räknadt från lånets utlemnande.

Med skrifvelse den 15 innevarande mars har öfverståthållareembetet öfverlemnat det från Stockholms stadsfullmäktige infordrade, den 14 i denna månad afgifna yttrande i ärendet.

Enligt detta yttrande hafva stadsfullmäktige medgifvit, att det Stockholms allmänna telefonaktiebolag meddelade tillstånd att i vissa gator och öppna platser i hufvudstaden nedlägga och till den 4 juli 1920 begagna telefonkablar äfvensom cementrör och cementtrummor för framdragande af telefonledningar finge, i hvad det afsåge såväl redan nedlagda ledningar som ock sådana nya ledningar, som med vederbörligt tillstånd ytterligare kunna vardas af bolaget nedlagda intill tiden för öfverlåtelsen, af telegrafverket öfvertagas på de vilkor, som blifvit rörande samma ledningar bestämda genom stadsfullmäktiges beslut den

1 juni 1894, den 1 juni 1896 och den 22 mars 1898, dock med den ändring, att telegrafverket fritoges från skyldighet att ställa säkerhet, på sätt i 19:de punkten af den förstnämnda dag meddelade koncessionen och sedermera till densamma gjorda tillägg stadgades.

Åberopande hvad sålunda vid ärendets föredragning den 31 sistlidne januari och denna dag förekommit får jag hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att — med godkännande af det mellan telegrafstyrelsen samt styrelserna för Stockholms allmänna telefonaktiebolag och Stockholms Bell telefonaktiebolag den 28 december 1901 träffade aftal angående öfverlåtelse till telegrafverket af bolagens samtliga telefonanläggningar i Stockholm med omnejd m. m., med den från säljarnes sida anmälda rättelse att en post å 561,4 kilometer hufvudledning för 67,368 kronor skall såsom dubbelförd utgå — bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen det penningebelopp, som erfordras för köpeskillingsens erläggande enligt nämnda öfverlåtelseaftal, såsom lån, hvarå skall till riksgäldskontoret erläggas en annuitet af sex procent af ursprungliga kapitalet, af hvilken annuitet fyra procent beräknas såsom ränta och återstoden såsom afbetalning, tills lånet blifvit till fullo återguld, dock att under de två första åren efter lånets upptagande telegrafstyrelsen skall vara befriad från annan utbetalning än den, som erfordras för gäldande af upplupen ränta.

Statsråden Odelberg och Palander hänförde sig till sina anföranden till statsrådsprotokollet för den 31 sistlidne januari.

Statsrådets öfrige ledamöter instämde i hvad föredragande departementschefen hemställt.

Till föredragande departementschefens, af Statsrådets fleste ledamöter biträdda hemstallan behagade Hans Maj:t Konungen lemna nådigt bifall; och skulle proposition i ämnet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:

J. V. Wallin.